Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr. 37 (43) Vilnius, šeštadienis, 1929 m. rugpiūčio mėn. 31 d. II metai.

VILNIAUS RYTOJUS

Savaitinis politikos, visuomenės ir literatūros iliustruotas laikraštis.

Išeina šeštadieniais.

REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Šv. Jono g-vė Nr. 8—1.
Redakcija priima nuo 10 iki 12 val.
Administracija priima 9— 2 val. po pietų.

REDAKCIJA straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintas korespondencijas ir smulkesnius straipsnius naikina
Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams—4 auks., pusei metų—2 aks. 3 mėn.—1 auksinas. Atskiro numerio kaina 10 skat.
Užsienyje metams 1 doleris.
Užsisakyti galima nemažiau kaip 3 mėnesiams.

Nauji mokslo metai.

Už kelių dienų sulig veikiančiųjų įstatymų prasideda nauji 1929|30 mokslo metai. Nuo rugsėjo 3 d. visos mokyklos turi pradėti darbą ir, žinoma, mokytojai privalo būti vietose. Su gimnazijomis nėra vargo. Čia kasmet mokslas prasideda paskirtą dieną. Mokinių ir mokytojų nereikia laukti.

Visai kitaip yra su sodžiaus pradinėmis mokyklomis. Čia įstatymai nepritaikyti prie susidėjusių gyvenimo sąlygų. Vilniaus krašte daug kur sodžių laukai tęsiasi bent 4 ir 5 kilometrus. Vaikai gano, kiti uogauja ir grybauja. Dabar miškų gyventojams pats uždarbis.

Mokytojams vis tik rugsėjo mėnesį reikia būti vietose, sutvarkyti mokyklų butus, suolus, mokslo priemones, surašyti vaikus, kurie lankysis mokyklon ir, kiek galima, nors su mažesniais pradėti darbą. Įstatymai geidžia, kad mokykla veiktų rugsėjo mėnesį ir tai reikia daryti. Mokyklos dienynai reikia pradėti vesti nuo rugsėjo pirmųjų dienų.

Tiesa, yra vietų, kur gyvenimo sąlygos neleidžia daugumai vaikų tuo metu mokytis, bet yra ir tokių vietų, kuriose mokslas jau tuo metu visai gerai gal eiti.

Kai mokytojai bus vietose ir imsis darbo, mokykla vis anksčiau pradės darbą. Negalima pakęsti, kad mokslo darbas būtų pradedamas spalių ir net lapkričio mėnesiuose. Čia ne tik vaikų tėvams, bet ir mokytojams turi būti taikomos bausmės.

Teko pastebėti, kad kai kurios mūsų mokyklos labai mažai yra aprūpintos mokslo priemonėmis. Kai kur labai menki mokyklų butai. Pateisinama, kad tose vietose nėra geresnių butų. Vis tik reiktų ir tie mokyklų butai prieš žiemą gerai apžiūrėti. Sodžiuje tai nebrangu padaryti, tik reikia pačiam mokytojui daugiau savo mokykla pasirūpinti. „Rytai", manome, nepasigailės tam lėšų, jeigu mokyklos namai bus nuomojami ne vieniems metams.

Negalima visai pakęsti, kad mokytojai gyventų mokyklos bute, arba mažintų mokyklos nedidelį butą užtvaromis savo butui paruošti. Pernykštė vizitacija parodė, kad ir tame buvo vietomis nusidėta. Nauji mokslo metai tegul stumters mūsų mokyklas į geresnę padėtį. Gerai žinome, kaip sunku dabar atidaryti naujas mokyklas ir patvirtinti nauji mokytojai. Apie tai daug kartų buvo ir „Vilniaus Rytojuje" rašyta. Užtat tas mokyklas, kurias turime, branginkime, jas gerinkime. Naujiems mokslo metams ir keliame šūkį: gerinkime savo pradžios mokyklas sodžiuje.

Tam darbui turėtų padėti švietimo draugijos, vaikų tėvai, mokytojai ir plačioji visuomenė. Mūsų mokykloms tenka konkuruoti kaikuriose vietose su svetimomis mokyklomis. Ne tiek skaičiumi, kiek gerindami savo mokyklas atliksime savo kultūrinę uždiuotį lietuvių tarpe.

Naujausiais mokslo metais dar labiau įtempkime savo jėgas darbui. Vilniaus krašte mūsų tautiniam darbui tiek turi reikšmės mokykla, kad verta nepasigailėti laiko, darbo ir savo jėgų. Mokytojų tarpe snauduliams nėra vietos. Tėvams, kurie ligšiol dar nesuprato lietuviškos mokyklos reikšmės, gėda ir sarmata!

Kokie bus mūsų vaikeliai ir koks bus mūsų jaunimas, tokia bus mūsų ateitis. Tad visiems verta daugiau pasidarbuoti mūsų jaunimui ir vaikučiams. Mūsų sąlygomis gyvenant, mokykla sodžiuje daugiausia gali padaryti.

Taigi mūsų mokykloms palinkėkime naujais mokslo metais geriausios kloties.

Žaibutis.

Spalių mėn. prie Kuratorijos bus dar egzaminų komisija liaudies mokytojams, kurie neįgijo cenzo; prašymai paduodami ta pačia tvarka.

Iš Hagos.

Paskutiniu metu praneša iš Hagos, kad valstybės nugalėtojos susitaikė. Visoms teko nusileisti; daugiausia laimėjo Anglija, vokiečiams reikės primokėti. Už tat jiems pažadėta nusileisti Pareinės klausime. Kalbama būk neužilgo nustatys laiką, kuomet ir prancūzai išeis iš vokiečių žemių. Lenkų užsienių reikalų ministeris Zaleskis pradėjo lankytis pas Briandą; matomai, ieško paramos.

Tautinių Mažumų kongresas Genevoje.

Pereitą pirmadienį Genevoje buvo atidarytas V-tas iš eilės tautinių pasaulio mažumų kongresas. Kongrese dalyvauja kelios dešimtys tautinių mažumų atstovų, tame skaičiuje ir mūsų atstovai.

Plačiau apie kongresą parašysime sugrįžus mūsų atstovams.

Kruvini įvykiai Palestinoj.

Sąryšy su arabų užpuolimais prieš žydus Palestinoj, Anglijos vyriausiam komisarui Palestinoj pareikalavus, britų admiralitetas praneša, kad karo laivams, duotas įsakymas plaukti į Palestiną.

Papildomomis žiniomis iš Jeruzolimo, pranešama apie naujus kruvinus susirėmimus tarp arbų ir žydų. Įvairiose Palestinos vietose per susidūrimus tarp arabų ir žydų užmušta 100 žmonių ir sužeista 150. Hebrone užmušti 45 ir sužeisti 48. Užmuštųjų tarpe yra 12 žydų Amerikos piliečių. Jeruzolime susidūrimai tarp arabų ir žydų nesiliauna.

Nakties metu arabai puola žydų kvartalus.

Pranešama, kad Palestinos gubernatorius perspėjo vyriausią arabų vadą, kad jis esąs atsakomingas už susidūrimų pasėkas.

Papildomai pranešama, kad Anglija pasiuntė du aukštus valdininkus konfliktui sureguliuoti.

Sąryšy su ypatingai smarkiais susidūrimais Hebrone, į ten automobiliais išvyko ginkluota policija ir žydų kuopa. Jie turės apsaugoti sužeistus ir atstatyti tvarką.

Paskutinėmis žinomis, anglai siunčia Palestinon 600 kareivių. Palestinoj paskelbtas įgulos stovis.

Dar apie žydų suvažiavimą Linkmenyse.

Kaip jau skaitytojams žinoma, šio mėnesio 15 d. Lenkijos ir Lietuvos žydai vėl mėgino susivažiuoti Linkmenyse kad ten, po priedanga kapinių lankymo, galima būtų atlikti stambūs gešeftai, Bet Lietuvos vyriausybė žinodama gerai, kam tie susivažiavimai daromi, nebeleido Lietuvos žydams pasimatyti su Varšuvos, Balstogės ir kitų miestų žydais.

Asmens atvykę iš Linkmenų pasakoja, kaip tas susivažiavimas įvyko. Iš Lenkijos atvyko keli tūkstančiai turtingųjų žydų, apsikrovusių ryšuliais, dideliais čemodanais. Jau iš vakaro visas šiapus demarkacinės linijos Linkmenų miestelis buvo pilnas autobusų, automobilių ir šiaip vežimų. Kitą dieną žydai su čemodanais susirikiavę laukė pasirodant Lietuvos žydų, bet nesulaukė. Gavus žinią, kad Lietuvos vyriausybė neleidžianti daryti kermošiaus, lenkų žydai greitomis surinko 200 dolerių. kuriais manė papirkti Lietuvos pasienio sargybą. Bet nepasisekė. Tuomet siuntė delegaciją. Bet ir ji nieko nepadėjo. Lenkų žydų tarpe kilo nepasitenkinimas, bet vistik apsimainyti prekėmis nepavyko. Kai lietuvių pasienio sargyba leido aplankyti kapines, bet uždraudė gešeftus vesti, tai nei vienas žydas neįžengė kapinėsna. Tai tau ir kapinių lankymas.

Vienas Balstogės žydas paklaustas, ko jis čia atvyko, atsakė:

— Kodel nepasivažinėti? kelionė nieko nekainoja, o dar už tai užmoka.

Prie progos primename, kad prieš tai lenkų spauda buvo paleidusi gandų, kad Lietuvos vyriausybė sutikusi įsileisti žydus į Linkmenų kapines, kad tik daugiau, kaip matome, prisirinktų žydų ir didesnį triukšmą keltų.

Politinė apžvalga.

Hagos derybos baigiasi niekais. Valstybės nugalėtojos negali pasidalyti grobiu, kurį gauna iš Vokietijos. Ir tik per anglų ministerio Snoudeno užsispyrimą. Šią savaitę Hagoje susidarė tokia padėtis: Snoudenas, kaip dievaitis, sėdi viešbutyje, į derybų vietą jau neina, o aplink jį ant pirštų vaikščioju kitų valstybių politikai ir daro jam visokių pasiūlymų. Jis gi kietas, kaip akmuo. Visa Haga pilna visokių spėliojimų: Kodel Snoudenas nepamaldaujamas? Kokius tikslus jis nori pasiekti? Vieni sako, kad jis, kaipo tikras socialistas, nori pažeminti Italijos fašistus, nes iš jų dabar reikalauja didžiausių nusileidimų. Kiti sako, kad dabar anglai grįžta prie senos išmėgintos politikos; nedovanai Snoudenui pritaria visos anglų partijos. O su ta sena anglų politika šitaip yra. Anglai nepakenčia, jei Europoje įsigali viena kuri valstybė. Ji tuomet, jausdama sau parojų, stengiasi tos valstybės galybę sutriuškinti. Taip buvo su Prancūzija Napoleonų laikais. Įsigalėjus tuomet Prancuzijai, anglai dėjosi su visomis kitomis Europos valstybėmis ir tol nenurimo, kol Napoleonus nuvertė ir Prancūziją pažemino. Prieš didįjį karą Europoje viršų paėmė Vokietija, pradėjo stipreti Rusija. Anglija pasistengė rusus ir vokiečius supiudyti, ir jie vienas vienam šoko į gerklę. Dabar Europoje šeimininkauja Prancuzija; tačiau ji palyginamai silpna ir Anglijai nepavojinga. Bet pradeda kelti galvą parblokšta Vokietija. Prancuzai junta jos galybę ir pradeda meilintis prie Vokietijos. Anglijai tai nepatinka, ji ir nenori prileisti prie jų gero sugyvenimo. Nesustaikius Hagoje dabar, vokiečiai turės mokėti seniau nustatytą pinigų sumą, o ji žymiai mažesnė, negu buvo prieš Hagos derybas pažadėta reikalauti iš vokiečių. Prancūzai anglam nenusileidžia, reiškia jiē kalti; čia viena proga supykdinti prancūzus su vokiečiais. Be to anglai Hagoje pareiškė, kad jie išveda savo kariuomenę iš Pareinės ir ten palieka prancūzus vienus. Išeina, kad vokiečiai gali reikalauti to pačio ir iš prancūzų; čia antra proga dar geriau susipykti. Vokiečius mokina nemokėti už kariuomenės laikymą Pareinėjē, nes anglai pasiėmę ją iš Pareinės ir nereikalaus; čia trečia proga kivirčytis. Ar iš tikrųjų vokiečiai su prancūzais pradės kivirčyties, pagyvenę pamatysime. Tuo tarpu galima vieną jau drąsiai tvirtinti, kad Hagos derybos pasibaigė labai liūdnai.

*

Prancūzai dabar kaltina savo ministerį Briandą, kodel jis prieš Hagos konferenciją nepasiteirsavo pas naują Anglijos vyriausybę apie jos reikalavimus, nesužinojo darbiečių nusistatymo. Prancūzai, reikia pastebėti, labai nenorėtų pyktis su vokiečiais ir per dėrybas anglams daugiausiai nusileido. Bet del Pareinės gal ir reikės pasiginčyti.

*

Lenkai ir gi nepatenkinti savo politikų darbais, nuveiktais Hagoje. Iš tiesų, jie ten nieko ir nenuveikė. Ką galėjo jie padaryti, jei Europos galiūnai pradėjo smarkauti. Lenkų spauda rengiasi prausti savo politikus, sugrįžus jiems iš Hagos.

*

Vokiečiai nepatenkinti ministeriu Strezemanu. Jie tikėjosi, kad jis parveš jiems iš Hagos ir mažesnius karo mokesčius ir Pareinę. Dabar grįžta namo tuščiomis rankomis. Žinoma, kad sutiks jį ne su gėlėmis. Strezemano šalininkai, norėdami nukreipti vokiečių domę kiton pusėn, pradėjo kelti spaudoje savo vakarų sienų sutvarkymo klausimą, palietė Dancigą ir koridorių. O tie klausimai neduoda ramiai miegoti lenkams.

*

Italai grįžta iš Hagos patenkinti. Kai Snoudenas pradėjo įrodinėti, kad iš prancūzų didesnio nusileidimo reikalauti negalima ir kad dabar eilė atėjo nusileisti italams, tie ėmė ir atsikirto: mes esame ir taip nuskriausti ir jokių nusileidimų iš mūsų pusės nelaukite. Italai gerai žino, kad jie savo dalį gaus, kaip gaudavo; jiems viš viena, ar vokiečiai mo ės ankščiau nustatytą sumą pinigų, ar mažesnę, kurią norėjo nustatyti per Hagos derybas.

*

Rusai su kiniečiais vis dar varžosi del Mandžūrijos geležinkelio. Tai antra vieta pasaulyje, kur visų nukreiptos akys. Iš tikrųjų, ten dabar, kaip kada tai pasakė Brastoje Trockis: nei karas, nei taika. Susišaudymai pasienyje eina, yra užmuštų ir sužeistų, bet pradėti karą plačiu baru abi pusės vengia. Rusai nenori to karo delto, kad pas juos viduje nėra geros tvarkos. Jiems ir dabar trūksta maisto miestuose, o kas bus, kai reikės išmaitinti didžiulę kariuomenę ir dar vežioti už keletą tūkstančių kilometrų. Pinigų karui jie niekur pasiskolinti negaus, nes savo pažadų bolševikai nepratę tesėti. Be to bijo šaukti didelės kuriuomenės ir jos ginkluoti, nes pašaukti karan kaimiečiai gali ginklus nukreipti ne prieš kiniečius, tik prieš bolševikų valdžią.

Kiniečiai po paskutinių naminių karų ir gi gerokai nuleido sau kraujo. Jie nors ir sutraukė į pasienį daugiau 100 tūkstančių kariuomenės, ne maža šarvuotų traukinių ir tankų, bet kariauti su rusais rimtai nesirengia. Ir jiems trūksta pinigų tam reikalui. Japonija norėtų padėti kiniečiams, kad paskui pati galėtų pagrobti Mandžūrijos gelžkelį. Bet ją stropiai daboja Amerika ir neduoda nė pasijudinti. Įgudę politikai spėlioja, kad rusai su kiniečiais kurį laiką pasišaudys pasieny, paskui ir susitaikins. Prie didelio tarp jų karo greičiausiai visai neprieis.

Lietuvių Tautos šventės iškilmės Kaune.
Į kariuomenę kalba valstybės prezidentas A. Smetona, kairėje žemiau stovi prof. Voldemaras, dešinėje adjutantai ir ant balto arklio Lietuvos generalio štabo viršininkas gener. Kubiliūnas. Tolumoje matosi Lietuvos raitarija.

Visi mus kandžioja. Paskutiniu metu pradėjo tai daryti su dideliu įniršimu švenčioniškiai „Słowo" korespondentai. Viename „Słowo" numeryje koks tai ponas m. j. š. palietė Šv. Kazimiero draugijos skyrių veikimą Švenčionių padangėje; palietė truputį ir mūsų mokyklas. Priplepėjo niekų, kiek tik lenda. Ir jaučio odoje nesurašytum. Porą dienų palaukęs tas pats ponas tame pačiame laikrašty ir vėl ėmėsi to pačio darbo. Dabar pradėjo kandžioti išimtinai mūsų mokyklas ir mokytojus. Plepa netiesą ir nė neparausta. Mus peikia, save giria. Ir kas nuostabu: ką prieš tai priplepėjo, tai dabar jau ima už gerą pinigą; ant pirmutinės netiesos, ja pasiremdamas, krauna naują, — taip žinoma, galima labai daug prikrauti ir sklandžiai niekų prikalbėti. Ir dabar visų to pono plepalų nekartosime ir į juos neatsakinėsime. Ne del to, kad negalėtume jų sugriauti, bet tik del to, kad reikėtų paliesti mokyklų ir mokytojų klausimas mūsų krašte taip, kaip jis iš tikrųjų yra. O kai tik jį palieti, — žiūrėk, ir sukonfiskavo mus: jokios naudos nė pačiam klausimui, nė ponui m. j. š. Tačiau vieną dalykėlį paliesime. Gal ir pasieks pono m. j. š. ausis. Jis sako: „likusieji 2500 (vaikų Red.) lanko 60 viešų pradžios mokyklų (suprask valdžios laikomų Red.); ju tarpe 21 utrakvistinė, kitose 40 yra dėstoma lietuvių kalba ir vartojama, kaipo pagalbinė, dėstant kitus dalykus." Dovanok, pone m. j. š., bet mes netikime. Ir tol netikėsime, kol pasakysi mums, kuriuose sodžiuose yra tos 21 utrakvistinė mokykla, ir kol praneši tų mokytojų pavardes, kurie vartoja lietuvių kalbą, kaipo pagalbinę, dėstant kitus dalykus. Ar supranti, pone m. j. š., kokią nesąmonę kalbi, pasakodamas apie utrakvistines **su lietuvių vaikais** mokyklas? Tokių mokyklų pas mus neįsivaizdina dori tikri pedagogai lenkai, kurie pažįsta nors šiek tiek lietuvių kalbą. Tamsta, tur būt, nuo mėnulio nukritai ir mums Ameriką atradai. Labai būtų malonu gauti tokia dovana...

Lauksime stebūklo. Stebūklo, kol ponas m. j. š. parodys mums utrakvistines mokyklas ir lietuvių kalbos išmokins apie 60 atveštų „galilejušų"... Tik prašome neužmiršti 8-to Dievo įsakymo.

a. b. c.

Lietuviai Rusijoje.

„Rygos Balsas" rašo: Rusijoje įsivyravus bolševikams, dalis lietuvių, ar tai maišytų šeimynų dėliai, ar tai perdaug jau nuo savosios tautos nutolus, tenai pasiliko. Jų yra kiek Petrapily, Maskvoje, Charkove, Polocke, Minske, Gomely. Apie jų gyvenimą ir padėtį nieko nežinome. Minske bolševikai nuo 1926 m. leidžia laikraštį lietuvių kalba „Raudonasis Artojas", kuris seniau ėjo du kart į mėnesį, dabar-gi virto savaitraščiu. Jame nusiskundžiama, kad nieko lietuvių švietimui nedaroma. Per 10 metų bolševikų viešpatavimo esą išleista vos keletas knygučių. Taip pat nusiskundžiama, kad lietuvių jaunuomenė Rusijoje mažai komunistinį darbą remianti. Iš „*R. Artojaus*", kaipo komunistų agitacijos laikraščio, tikrąjį lietuvių gyvenimą Rusijoje pažinti sunku.

Iš Paryžiaus.

Rugpiūčio mėn. 4 d. Paryžiaus lietuviai darbininkai suruošė didelį vakarą. Per vakarą griežė lietuvių stygų orkestras, buvo lietuviški žaismai ir liaudies dainos. Publikos prisirinko gana daug, didelė salė buvo pilnintėlė. Salė buvo papuošta tautiškais kaspinais ir vėliavomis; buvo iškabintas didžiulis tautos ženklas — Vytis. Galima pasakyti, kad toks lietuvių darbininkų vakaras Paryžiuje įvyko pirmą kartą. Daugiausiai pasidarbavo p. Vaicekėnas, lietuvių darbininkų draugijos iždininkas.

Lietuvos vyriausybės nota Tautų Lygai.

Ne taip senai mes patalpinome prof. Voldemaro raštą Tautų Lygai. Tame rašte, kaip matėme, jis nurodė Tautų Lygai į susidariusią padėtį demarkacinės linijoje ir prašė paskirti komisiją, kuri ištirus susidariusią padėtį imtųsi tinkamų priemonių nurodytų rašte faktų pašalinimui. Į tą raštą Lenkija atsakė Tautų Lygai ir gi raštu ir bendrais posakiais stengėsi sugriauti Lietuvos vyriausybės kaltinimus; be to, Lenkija mananti, kad jokios komisijos pademarkacinės linijos tyrimui nereikia. Dabar proj. Voldemaras pasiuntė Tautų Lygai antrą raštą — notą. Tas raštas telpa 11 mašinėle rašytų lapų. Jame suminėti visi prieš tai buvę Lietuvos vyriausybės pasiskundimai, nurodyta nežinia kurį kartą į plečkaitininkus, kurie revoliucijos keliu siekia nuversti dabartinę vyriausybę ir rušia nuolatinius pasikėsinimus prieš valdžios atstovus. Rašte taipogi pažymėta, kad Liet. vyriausybė savo žodžius gali paremti įrodymų medžiaga, kurios gausiai susirinko tik pastaruoju laiku. Prie rašto pridėta ilgas sąrašas įvykių, kurie ištiko tik per paskutinius mėnesius prie demarkacinės linijos.

Cepelino kelionė aplink pasaulį.

Grįžęs iš kelionės į Ameriką, vokiečių orlaivis-cepelinas, dr. Ekenerio vadovaujamas, išsirengė į numatytą kelionę aplink pasaulį. Iš Friedrichshofeno, pietų Vokietijoje, cepelinas pakilo į tolimąją kelionę rugpiūčio 15 d. rytą ir, praskrydęs Berlyną, 4 val. po piet jau pasiekė Karaliaučių. Po valandos cepelinas jau buvo pasiekęs Lietuvą ir skrido Jurbarko, Raseinių, Panevėžio kryptimi, maž daug 120 klm. per valandą.

Trys Lietuvos lėktuvai apie 6 val. pasivijo cepeliną ir jį pasisveikinę palydėjo iki Dotnuvos. Tarp kitko mūsų lakūnai apskrido keletą kartų aplink cepeliną ir padarė nuotraukas. Cepelino įgula ilgai mosavo Lietuvos lakūnams skepetaitėmis.

Toliau cepelinas skrido pro Daugpilį ir 8 val. 30 min. vakaro pasiekė Sovietų Rusijos sieną. Vėliau cepelinas skrido nenutūpdamas šiaurėje nuo Maskvos, pro vidurinį Uralą, Sibirą ir, pagaliau, rugpiūčio mėn. 19 d. 10 val. ryto pasiekė Japonijos sostinę Tokio, kur jam buvo paruošta vieta nusileisti. Taigi, visą kelionę iš Vokietijos į Janoniją, apie 9.600 kilometrų cepelinas atliko be nutūpimo per 4 dienas ir 6 valandas, tuo tarpu, kaip važiuojant traukiniu tenka keliauti 42 dienas.

Japonijoje nutūpusio cepelino įgulai buvo suruošta nepaprastai iškilmingas sutikimas. Nusileidimo vietoje cepeliną sveikino nesuskaitomos minių minios. Kiek vėliau cepelino vadą dr, Ekenerį priėmė Japonijos imperatorius-mikado ir perdavė jam savo linkėjimus.

Taigi, cepelinas atliko sunkiausią savo kelionės dalį, nes jam teko skristi per neapgyventus Sibiro plotus. Ketvirtadienį, rugpiūčio 22 d. cepelinas tęsė savo kelionę toliau, iš Tokio į Los Angeles, per Ramųjį vandenyną, apie 8.500 kilometrų, ir iš ten per Ameriką ir Atlanto vandenyną atgal į Europą. Visa cepelino kelionė kainuos apie 150,000 dolerų. Keleiviai moka po 90,00 dolerių kiekvienas.

Dabar cepelinas skrenda per Ameriką.

Kuo dar užsiima plečkaitininkai.

Labai dažnai tenka skaityti ir mūsų ir lenkų laikraščiose apie gairių perstatinėjimą prie demarkacinės linijos. Tas gaires perkelia tai į N. Lietuvą tai atgal. Šiomis dienomis netoli Bežiznos kaimo prie to darbo buvo sugautas civilis žmogus. Jis perstatęs kelias gaires per 20 žingsnių N. Lietuvon, jau rengėsi grįžti. Bet jį apsupo N. Lietuvos sargybininkai ir suėmė. Per tardymą pasisakė esąs Stanislovas Mankauskas ir priguljs prie plečkaitininkų organizacijos, kurį įsakiusi jam tuo darbu užsiimti. Šis mažutis atsitikimas mums dar kartą pimemena, kad plečkaitininkų organizacija, bekovodama su fašistais, užsiima dar vienos ir kitos pusės provokavimu. O gal mananti, kad tokiu būdu greičiau prisiartins prie laikinos N. Lietuvos sosinės ir veikiau pasieks savo tikslą? Jei taip — tai ilgai priseis jiems eiti prie jo; slinkdami po 20 žingsnių kad ir kasdien, dar negreita pasieks Kauną. Be to, ir darbuotis jiems, vargšams, trukdo...

Sulig T. Moreux.

VIENAS ASTRONOMŲ.

Hervé Faye kilo iš Berry provincijos, gimė 1814 metais spalių pirmą dieną Saint-Benoît-du-Sault apylinkėj, Yudre departamente. Turėdamas 18 metų, įstojo Politechnikos mokyklon. Pabaigęs ją, trumpoj savo kelionėj po Olandiją sutiko tenai ir susižiedavo su malonia, vėliau savo gyvenimo drauge, kuri per 50 metų buvo jo džiaugsmu ir šeimynos saugotoja.

1842 metais Faye liko paskirtas Paryžiaus Observatorijos astronomu. Arago numatymai, kuris jį tuo keliu pakreipė, išsipildė. Praėjus metams, atrado periodinę kometą, kuri įrašo jo pavardę danguje, nuo šio laiko garsiąją.

Mokslų Akademija pripažino jam už tą žinomą atradimą Lalande'o dovaną, o paskui atidarė duris astronomijos sekcijon; turėjo tuomet 33 metus. 1862 metais pateko į geografinio ilgumo matavimo Biūrą. Tuo pat laiku dėstė Politechnikos mokykloj ir Nancy'os fakultete.

Jis mokėjo prieiti ir išdėstyti sunkiausius dalykus; mokiniai be galo jį gerbė. Nepaprastas buvo entuzijazmas kuomet jį paskyrė Politechnikos profesoriumi antrą kartą 1873 metais. Iš visų garbingų vietų šitoji vieta buvo jam maloniausia; išviso pašventė tai mokyklai 22 metus.

Jo darbai lietė įvairiausius dalykus Kaipo astronomas, pavartojo pirmas fotografiją ir elektrą dangaus kūnų obser-vacijai. Lygiai užsiimdavo įdomiausiomis jo laikų problemomis: kometų i-krintančių žvaigždžių prigimtimi, saulėr fizine sudėtimi ir pagaliaus, labiausiai js įdomaujaučia, kosmogonijos problemaį

Faye buvo uolus, tikintis ir praktikuojantis, katalikas, savo veikale „Apie pasaulių pradžią" nurodo, jog mokslas negali būti priešingas mūsų filozofijai ir mūsų tikėjimui.

Tegul mums bus leista pagalios priminti vieną iš gražiausių liudyjimų, kuriuos paduoda dabartinis mokslas tezei, kurią čia palietėm.

„Taigi gyvuoja kas tai daugiau negu žemės dalykai, daugiau negu puikios žvaigždės, daugiau už mūsų kūną: gyvuoja inteligencija, gyvuoja mintis. Kadangi mūsų inteligencija ne pati atsirado, tat turi būti pasaulyje aukštesnė inteligencija, nuo kurios mūsų paeina. Iš to — juo didesnį supratimą turime apie savo inteligenciją, tuo arčiau būsime tiesos. Neperdėsime, skaitydami ją visų dalykų autoriumi, priskaitant jai tas dangaus puikybes, kurios pagimdė mūsų mintį ir pagaliaus esame jau pasiruošę suprasti ir priimti tradicijonalę formulę: Dievas, Visagalis Tėvas, dangaus ir žemės Sutvėrėjas.

„Ar Dievo buvimo neigimas nėra sunkiu nupuolimu iš tų aukštybių žemėn! Tos žvaigždės, tie gamtos stebūklai turėtų būti tik — atsitikimas! Mūsų inteligencija turėtų būti materija, kuri pati ėmėsi galvoti! Žmogus turėtų būti gyvuliu kaip kiti, kaip jie baigiančiu gyvenimą, atlikus maitinimosi ir priveisinimo funkcijas!

Yra melagyste, jog neva tai mokslas pats prieitų prie tokių negacijų. Tokia negacija randasi prieš praeities tvirtinimus tiktai kaikuriuose kovos laikotarpiuose. Sutinkame keletą filozofų-ateistų graikų-romėnų visuomenės nupuolimo laikais, pabaigoj XVIII amžiaus ir dar šiandieną, nes kovos momente svarbu nulaužti ginklą priešų rankoje. Tegul tiktai pasibaigia kova, o protas grįž tuojau prie amžinųjų tiesų, nustebęs, jog taip ilgai drįso su jomis kovoti. Vienas iš labiausiai stebinančių tos rūšies atsivertimų — tai Konvencijos nutarimai, pareiškiantieji 1794 m. gegužės 7 d., jog prancūzų tauta pripažįsta aukščiausios Esybės buvimą. Tai tiek turėjau pasakyti apie Dievą, kurio darbais užsiimti yra mokslo dalyku". (Iš Faye'o veikalo „Apie pasaulių pradžią").

Timinėlis.

Vilniaus lietuvių būrelis lietuvių tautos šventėje Kaune.
Iš dešinės trečias Laikinojo Vilniaus Lietuvių Komiteto pirmininkas p. K. Stašys.

Kiek Kaune yra bažnyčių ir maldos namų?

Laikinoje Lietuvos sostinėje iš viso yra 20 katalikų bažnyčių: Įžymiausios katalikų bažnyčios yra šios: 1) Metropolijos bazilika, pastatyta Vytauto Didžiojo 1425 metais ir atstatyta 1894 metais: 2) Šv. Trejybės bažnyčia, statyta 1634 metais: 3) Vytauto bažnyčia, pastatyta 15-me šimtmety Vytauto Didžiojo ir atstatyta 1920 metais; 4) Šv. Kryžiaus — Karmelitų bažnyčia, statyta 1510 metais: 5) Įgulos bažnyčia (buvęs soboras), statyta prieš 40 metų.

Parapijų Kaune yra penkios: 1) Senamiesčio su Šv. Trejybės bažnyčia su 15.000 parapijiečių; 2) Žaliakalnio su 6.000 parapijiečių; 3) Karmelitų su 15.000 parapijiečių; 4) Šančių su 12.000 parap. ir 5) Aleksoto su 3.000 parapijiečių. Iš viso visose penkiose Kauno katalikų parapijose yra per 50 tūkstančių parapijiečių, neskaitant kariuomenės.

Po katalikų daugiausia Kaune yra izraelitų. Jie visame mieste turi 29 sinagogas ir maldyklas, daugiausia Senamiesty ir Slabadoj.

Evangelikai—liuteronai teturi vieną bažnyčią Senamiesty. Stačiatikiai turi dvi cerkves — kapuose ir Žaliakalny. Sentikiai turi vieną cerkve Žaliakalny. Baptistai ir metodistai turi po vieną koplyčią Šančiuose. Mahometonai turi viena mečetę prie kapų.

Dar apie statistikos klausimą.

(*Balsas iš sodžiaus*).

Perskaitėme mes, roduniečiai „Vilniaus Rytojuje" Nr. 32 (38) patalpintą straipsnį „*Ko vertos mokslinės statistikos*", kurį R. Mackevičius komentuoja, darydamas išvadas del tendencingų Gorzuchowskių ir Swiechowskių tvirtinimų. Tikri jie klastadariai! Įsigilinus į tą straipsnį, į tas lenkų paduotas procentų skaitlines, kad Rodunės padangėje yra 20—30% lietuvių, sveikai galima pasijuokti iš tokių „mokslinių" statistikų. Ir mes sodiečiai stačiai suprasti negalime, kad jie netik žodžiu, gyvenimu, bet dar tendencingoj šviesoj, mus dokumentuoja knygose ir žemėlapiuose, darydam mus tokiais, kad mes patys savęs negalime pažinti Bet įdomu, kodel jie mūs nemalonėjo pažinti kaip tą medį, netik iš lapų, bet ir iš vaisių. Tai tada kalbėtų kitaip. Todel del aiškesnio prirodymo tendencijos, žemiau išvardiju grynai lietuviškai apgyventus šiuos sodžius Rodunės apylinkėje: Naujieji Druskininkai, Padzitvys, Pavalakė, Piliūnai, Pelesa, Pencesiškės, Plikiai, Sklodonys, Vigonys, Senieji Smilginiai, Dubiniai, Leliušiai, Klaišiai, Kargaudai, Kurkės, Pilekalnis ir pusiau gudiški: Paloškai, Varliai, Ma-

LIAUDIES MOKYTOJŲ RENGIMAS.

Liaudies mokykla — vienas opiausių mūsų krašto klausimų. Jis labiau, negu daugelis kitų rūpi lenkų valstybei, jis — pirmaeilis ir mums. Kodel taip yra, šį kartą neaiškinsiu, tik palaikysiu, kad skaitytojams tai suprantama, ir eisiu prie antraštėje nužymėto tikslo.

Mūsų liaudies mokyklai trūksta šiandien lietuvio mokytojo. Neslėpkime tos tiesos nuo savęs, bet atvirai ją pasakykime ir paieškokime išeities. Žmonių, kurie dirba liaudies mokykloje, turime nemažą būrelį—tarp abiejų „Rytų" susidarys gal apie pusantro šimto, bet jų tarpe galinčių *mūsų sąlygomis* dirbti mokyklose—labai nedaug. Pabrėžiu „mūsų sąlygomis", kadangi geroka dalis mūsų mokytojų savo išsilavinimu ir nusimanymu galėtų mūsų vienaklasėse mokyklose visai naudingai dirbti, kad ne valstybės įstatymai apie kvalifikacijas. Apie tų įstatymų tinkamumą ar netinkamumą mūsų kraštui ir tautai galima būtų šis tas ir pasakyti ar paaimanuoti, bet tas nieko nepadės—su mūsų balsu nesiskaitoma: įstatymai yra ir pasiliks, prie mūsų ūgio jų niekas neprikirps. Mums reikia mesti svajones apie padėties pagerėjimą ateityje, bet esamose sąlygose ieškoti kelių savo reikalams aprūpinti. Ligi šiol mes ne viena pražiopsojome.

Taigi, esamoje padėtyje kvalifikuotų mokytojų nedaug turime: jų mūsų mokykloms maža ir dar ilgai bus maža. Kas daryti?

Laukti, kad nūnai dirbantieji mokytojai įsigys kvalifikacijas—šaltai galvojant, maža vilties. Lengvatos kvalijikacijoms įsigyti valstybiniams mokytojams baigiasi šiemet rugpiūčio 31 d., o griežtai tariant, jau ir pasibaigė, kadangi jau paskutiniai egzaminai ar jau įvyko ar vyksta. Privatinių mokyklų mokytojams tos lengvatos galėtų būti ir pratęstos, bet, turint galvoje valstybės politikos tendenciją ir privatinių mokyklų santykius su vyriausybe, nėra jokio pagrindo laukti lengvatų, veikiau reikia bijoti pasunkinimų, jei ne įstatymuose, tai jų vykdyme. Aš taip rašydamas nemanau drausti, kam nors to kelio mėginti, tik norėčiau prisidėti prie iliuzijų išblaškymo. Ko norime, mielai tikimės, sakoma, o lengviausias kelias visada labiau pageidaujamas. Jei čia vis tikėsimės ir visokių daromų vilčių žiūrėsime, tai galime susilaukti tokių vaisių, kaip šiemet su vasariniais kursais ir egzaminuojamąja komisija. Žadėta kuratorijoje, palankiai kalbėta ministerijoje ir pabaigoje, gana vėlai, atsakyta. Gana tas jau tikėtis palengvinimų, eikime kietesniu keliu, bet stipresniu.

Pasisakykime atvirai, kad nuo šių metų kas mūsų mokytojų neturi kvalifikacijų, galės jas gauti tik valstybinių egzaminų keliu. Egzaminai teks laikyti eksternais prie seminarijų. Kas iš dabar dirbančių mokytojų jaučiasi, kad galės išlaikyti, tesiima rimtai darbo ir tesiekia. Darbas daug gali ir ne šventieji puodus lipdo. Prisirengimui gali turėti porą metų.

Apie kitus manykime, kad išimties keliu, nepavojinguose užkampiuose, gal ir bus metus kitus tvirtinami mokytojais, o paskui... paskui, žinia, kas bus. Vadinasi, šiuo keliu mokytojų mažai padauginsime.

Mokytojus išauklėti geriausiai tiktų seminarija. Mokytojų Seminarijas Lenkijos konstitucija leidžia turėti mažumoms. „Ryto" draugijos savo užtvirtintuose įstatuose turi teisę steigti seminarijas ir „Rytui" pritiktų turėti savo seminariją, nes juk laiko apie pusantrą šimtą mokyklų, bet nuo 1927 metų „Rytas" seminarijos negali gauti, mat, koncesiją lietuviškai seminarijai, kad ir nerealizuojamą, turi „Kultūros" draugija, kuri lig šiol savo mokykloms mokytojų beveik nereikalinga, nes viso labo laiko vieną mokyklą. Taigi, „Rytas" turi mokyklų, negauna seminarijos, „Kultūra" neturi mokyklų, turi koncesiją mokytojų seminarijai ir, nors seminarijos netidaro, koncesija skaitosi galiojančia. Suimant visa gauni įspūdžio, kad čia norima duoti vištai ančiukus perėt ir ūginti.

Bet palikime tai, to mūro kol kas nesiseka pramušti, tik vėl sutikime, kad savos mokytojų seminarijos neturime ir tur būt, greit neturėsime. Yra šeiminինkų, kurie vietoje šaukšto paduoda šakutes, o šaukštą atneša baigiantis pietums. Jei šakutėmis valgyti nesiseka, tai vis tik ir šausto nelaukime, ses jis atsiras po pietų, tik, kol yra pietų, į darbą...

Lenkiškos seminarijos negali išauklėto mums visai tinkamų mokytojų: jos neįskiepys savo auklėtiniams lietuviškos dvasios ir neduos tinkamo pažinimo Lietuvos, bet, kai kitos išeities nėra, reikia ir jomis naudotis. Vis tik busgeriau turėti lietuvių mokytojų ir lietuviškų mokyklų liaudžiai, negu jų visai neturėti. Imkime iš karto, kas galima paimti, o tobulesnių dalykų sieksime, kai atsiras galimybės.

Taigi, manau, kad reikia mums rūpintis, kad mūsų jaunimas stotų į lenkiškas seminarijas. Lig šiol mėginimų istoti darė tik tie, kurie buvo mūsų uždarytoje seminarijoje IV, V kursuose. Pasirodė, kad šitiems peržengti mokyklos slenkstis buvo lengva tik 1927 metais, vėliau sunkiau, o dabar jau beveik beviltis dalykas: nekalbant apie kitas kliūtis perauges amžius pav. stoja skersai kelią.

Kreipkime daugiau dėmesio į pirmuosius kursus. Į pirmuosius kursus lengva įstoti ir parengtų kandidatų turėsime. Iš lenkų seminarijų mums ypač tinkama Švenčionių. Ji yra lietuvių gyvenamose vietose ir moko lietuvių kalbos.

Lenkai tą seminariją įkūrė rengti lietuvių vietovių mokytojams. Dabar seminarijoje mokosi daugumoje nelietuviai. Jie pramokinami truputį lietuvių kalbos ir siunčiami darbuotis lietuviškuosna sodžiuosna. Tie mokytojai lietuvių mokykloms netinka, jie nemoka, kaip reikiant, lietuvių kaibos ir yra be lietuvių dvasios—lenkai. Mokyklų vyriausybė teisinasi, kad, girdi, nėra lietuvių mokytojų, tai skiriame lenkus. Dėl nuoširdumo tokio teisinimosi galima ir abejoti, bet vis tik negalima neigti, kad ir trūksta lietuvių mokytojų. Bent šiandien vienas kitas lietuvis mokytojas gautų vietą valdiškoje mokykloje, jei tik turėtų kvalifikacijas.

Bet ar būtų naudos iš lietuvių mokytojo valstybinėje mokykloje? Mūsų

žeikai, Raekūnai, Kemeišiai, Iciūnai, Bartašiškės, Paliūnai, Pasodė, Kivonys, dalinai Papiškiai, seni Smilginiaii ir t.t. Tai rodosi yra ne du sodžiai, o ir ne po du žmones, bet paėmus bendrai, turės kiekvienas sodžius 200 su viršum gyventojų.

Tai kiek bus lietuvių, o atmetus gudus, kurių pas mus kaip ir kitus yra gana daug, liks tik keli desėtkai vietinių lenkų su keliolika valdininkų. Aš manau, kad jie norėjo pasakyti savo bešaiškuose raštuose, kad Rodunėj yra lenkų nuo 20—30%, bet ir tai būtų vis tik nemažas riktas, nes jų yra kur kas mažiau. Nėra ko stebėtis, kad jie pavartojo tokiems dalykams įrodyti netikslingas skaitlines, nes gyvendami toli nuo mūsų ir neturėdami nieko bendro su mumis, prirašė apie Rodunės padangę, kaip jiems geriau patiko.

Rodunietis.

Red. prierašas. Tyčia įdėjome šią žinelę. nieko beveik netaisydami. Ją parašė sodietis. Ką į tai p. Świechowskio Institutas?

Mokytojų žiniai.

Vilniaus „Ryto“ valdyba ne kartą yra klabenusi ir Vilniaus Kuratorijoje ir Švietimo Ministerijoje ne tik vien mokyklų klausimu, bet ir *profesiniais* mokytojų reikalais. Ji ne kartą yra prašiusi šių įstaigų pripažinti kvalifikacijas tiems mokytojams, kurie lietuvių visuomenės akimis žiūrint senai jau turi reikalingą cenzą, ir leisti organizuoti vasaros kursus, kuriuose mokytojai galėtų papildyti savo žinias ir paskui laikyti egzaminus valstybinei prie tų kursų komisijai.

Kas atsitiko su pereitos vasaros mokytojų kursais, visi gerai žinome: kursai buvo leisti, bet komisijos prie tų kursų nedavė ir patarė mokytojams laikyti egzaminus valstybinei komisijai prie Kuratorijos; vadinasi, mokytojai visą vasarą ruošėsi prie egzaminų *lietuvių kalba*, o kuratorija leido laikyti egzaminus *lenkų kalba*. Žinoma, tų kursų darbas jokių praktiškų mokytojams rezultatų nedavė, tik sukėlė visai suprantamą nepasitenkinimą. Šiais metais „Ryto“ valdyba su kursais buvo atsargesnė, — ji norėjo ne tik išgauti kursams leidimą, bet ir valstybinę komisiją prie tų kursų.

Šių metų gegužės mėn. 4 d. ji paprašė Kuratorijos: 1) pripažinti mokytojams, kurie turi cenzą, kvalifikacijas ir 2) leisti organizuoti mokytojams kursus su *valstybine komisija;* gegužės 15 d. savo prašymą pakartojo. Vilniaus Kuratorija į tuos „Ryto“ valdybos prašymus atsakė birželio mėn. 26 d. (Nr. I—17163|29) gana ilgoku iš trijų punktų raštu.

Pirmasis punktas maž daug šiaip skamba:

„Einant išleistu 1928 m. kovo mėn. 6 d. Lenkijos Respublikos Prezidento parėdymo 1 str. bus artimiausiu metu pripažintos profesinės kvalifikacijos pradžios lietuvių dėstomąja kalba mokyklų mokytojams, kurie išlaikė galutinus egzaminus „Ryto“ Draugijos Mokytojų Seminarijoje Vilniuje, arba kurie turi bent vidurinės su viešumos teisėmis mokyklos 6 klasių liūdymus ir išlaikė egzaminus iš metodikos pedagogikos, jei jais papildomas išeitas mokslas *valstybine dėstomąja kalba mokykloje*, ir išlaikė egzaminus iš metodikos pedagogikos ir humanistikos, jei jais papildomas išeitas mokslas *ne lenkų dėstomąja kalba mokykloje* (čia prašome gerai įsiskaityti; ar ne taikoma ten, kur mes nelaukiame? *Red.?*) Be to, kvalifikacijos bus pripažintos ir tiems mokytojams, kas įteiks liūdymus, kad yra išlaikę egzaminus iš visų dalykų, kurių reikalaujama iš nekvalifikuotų, bet pastatytų prie darbo, mokytojų.“

Antrajame šio rašto punkte Kuraorija mini, kad mokytojų paleidimas nuo egzaminų kvalifikacijas gauti (ir to „Rytas“ prašė) priklauso nuo mokytojo pasižymėjimo darbe, ką įvertina išimtinai mokyklų valstybinė valdžia.

Trečiame rašto punkte paliesta vasaros mokytojų kursai. Kuratoriją sakosi, sutinka leisti tuos kursus, kai bus pristatyti kursų prelegentai ir šie pasirodys tinkamais. Del komisijos prie tų kursų Kuratorija išsitarė, kad jos paskyrimas priklauso nuo Švietimo Ministerijos; podraug žadėjo „Ryto“ prašymą nusiųsti Ministerijon su palankia opinija.

Savo pasižadėjimą Kuratorija išpildė: „Ryto“ prašymą Ministerijon nusiuntė. Bet kokį iš ten gavo atsakymą, galima spręsti iš atsiųsto „Rytui“ liepos 18 d. (Nr. 20836-29) antro rašto. Štai jis: „Pipildydami birželio 26 d. Nr. 1/163|29 raštą del privatinių „Ryto“ Draugijos lietuvių mokyklų mokytojų kursų, pranešame, kad švietimo Ministerija 1929 m. liepos mėn. 3 d. raštu (Nr. 18208|29) *atsisakė suteikti kvalifikacines teises minėtiems kursams.* Del aukščiau minėtos priežasties *egzaminų komisija prie kursų nebus suorganizuota*“.

„Ryto“ valdyba po tokio atsakymo vasarinių kursų ir neruošė.

„Ryto“ Valdyba, kaip matome, iš savo pusės padarė visa, ką galėjo. Kvalifikacijų klausimu pirmieji ledai pralaužti: išgauta iš Kuratorijos raštas pripažinti kvalifikacijas, kuriame nurodė ir kam jos bus pripažintos. Dabar, mūsų supratimu, patys mokytojai, apsišarvavę reikalingais įrodymais, privalo kreiptis Kuratorijon, ar tai stačiai, ar per „Rytą“, su prašymais išduoti jiems atatinkamus kvalifikacijų dokumentus.

Prie progos norime pasakoti, ką mokytojai yra darę pažadėtų liudymų išgavimui. „Viln. Ryt.“ paskelbus 28 (34) Nr. Kuratorijos rašto 17163|29 turinį, pasirodo, mokytojai tuo klausimu jau teiravosi Kuratorijoje. Kuratorijos valdininkai jų dabar nepriima ir atsakinėja per dižuruotojus. Šiomis dienomis vienam mokytojui, išlaikiusiam prie „Ryto“ seminarijos egzaminus 1927 m., buvo atsakyta, kad liūdymai dar neatsiųsti iš ministerijos. Įodmu, sako tie mokytojai, kad seniau 1927 ir 1928 m. kuratorijoje, kol dar priimdinėjo valdininkai, kitaip atsakinėdavo (tai neatsiųsti, tai trūksta lietuvių kalba teksto, tai gausite per „Rytą“, tai ateikite sužinoti už poros savaičių arba už mėnesio...). Bendrai, tų liūdymų istorija labai neaiški miglota.

Įvairenybės.

Gyvas žmogus grabe.

Bavarijoje, ties Chimsee, šiomis dienomis mirė 67 metų žmogus, kuris jau vieną kartą buvo miręs ir beveik pafaidotas. Stokeris, — tokia to žmogaus pavardė, — 17 metų dirbo miške ir čia ant jo užgriuvo medis, kuris jam sulaužė vieną koją, šonkaulius ir įspaudė kaušo kaulą.

Pusgyvis jis buvo nugabentas į Miuncheną, kur garsus chirurgas Nusbaumas padarė jam galvos ir sulaužytų kaulų operaciją. Po operacijos jis nustojo kvėpuoti, atšalo ir gydytojai pripažino, kad jis mirė. Tuo tarpu jis viską girdėjo ir matė, bet negalėjo nė ranka, nė pirštu, nė blakstiena pajudinti; gulėjo be gyvybes ženklo, kaip tikras numirėlis. Jis šitaip vėliau pasakojo savo pergyvenimus.

— Mane paėmė didelė baimė, kaip gydytojai pripažino manę, mirusiu. Kelias valandas paliko manę lovoje, o į vakarą buvo atgabentas grabas, į kurį manę šiek tiek aptaisę, įdėjo. Rankosna man įdėjo kryželį ir rožančių. Po tam mane su grabu išnešė į numirėlių kambarį, kur jau stovėjo du numirėliai. Čia atėjo giminės. Vieni verkė, kiti meldėsi. Aš negalėjau duoti jokio gyvybės ženklo, nors viską girdėjau ir mečiau. Jau buvau tikras, kad būsiu gyvas palaidotas. Bet senas profesorius Nusbaumas, kurs darė man operaciją naktį, apeidamas ligonius, rado mano lovą tuščią. Sužinojęs, kad aš jau miriau ir esu numirėlių kambary, jis netikėdamas nuėjo pažiūrėti. Ilgai jis mane apžiūrinėjo gulintį grabe, pagaliau liepė mane išimti ir nunešt į operacijų kambarį. Čia mane ilgai trynė du tarnautojai, statė ant galvos. Pagaliau mano sustingimas pradėjo pereiti. Aš galėjau nors akimis ir pirštais pajudinti. Senas profesorius labai džiaugėsi, kad jam pavyko išgelbėti mane gyvą nuo palaidojimo. Jis padovanojo man 10 aukso markių už pergyventą baimę. Po kelių mėnesių aš pasikėliau sveikas. Pergyventos baimės aš niekad napamiršiu“.

Lokeris gyveno dar 40 metų ir tik dabar mirė. Šitas atsitikimas rodo, kaip atsargiai reikia elgtis su mirusiais. Net ir gydytojai dažnai apsirinka, o ką bekalbėti apie šiaip žmones. Sakoma, jog nemaža žmonių palaidojama gyvai. Tiktai prasidėjęs kūno gedimas yra tikru mirties ženklas.

Kaip reikia grybus rinkti.

Yra pastebima, kad daugely vietų, kur seniau augdavo grybai, šiandien jų nebematyti. Žmonės mano, kad tai lietūs ir oras kalti. Tuo tarpu yra priešingai. Lytingi orai, kaip tik grybams augti tinka. Išnykimo priežastis glūdi nemokėjime jų rinkti. Mes dažnai juos rinkdami kartu naikiname, nes išrauname, su kelmais ir kremblyno dalimi. Ji, grybų išrovus, lieka plika, išdžiusta ir nyksta, jos vietoje krembliai nebeauga. Tat grybus rinkti reikia peiliu rankose ir turime juos piauti, o ne rauti. Esanti žemėje koto dalis turi pasilikti savo vieetoje, kad ji galėtų toliau veisti kremblius ir auginti grybus, Nupjautų vietojdažnai auga; net tais pačiais metais, kiti krembliai..

tarpe yra nemaža tokių, kurie aiškina lietuvio mokytojo siuntimą į valstybinę liaudies mokyklu kaipo priemonę kovai su „Ryto“ mokyklomis. Tiems aiškinimams nepripažinti pagrindo negalima, jie paremti prityrimu, bet yra gana vietų, kur „Rytui“ mokyklos steigti neleidžiama, o kur beveik vien lietuvių vaikai mokosi, tokiose vietase mums reikėtų stengtis pravesti bent lietuvis mokytojas. Daug jis nepadarytų, bet vis tik geriau bus, kai lietuvių kalba dėstys lietuvis, negu lenkas. Į valdiškas mokyklas patekti, reikia baigti valdišką seminariją, taigi ir pamėginkime to kelio. Čia mums delsti (lūkerioti) nereikėtų. Kai lenkai prisirengs gana mokytojų, šiek tiek pramokusių lietuviškai, bus jau pervėlu — tada neįsiprašysime. Esame šio krašto piliečiai ir valdiškose mokyklose turime teisių prie vietų. Kol ne per vėlu, imkime, kas mums priklauso.

Dar yra vienas būdas mokytojams prisirengti — tai gimnazijos branda su pedagoginių dalykų egzaminais. Šis kelias nėra lengvas, gimnazialinę brandą pasiekia nedaug kas, o po to dar reikėtų metai praleisti pedagoginių dalykų rengimui, bet mokytojai išeitų ir gabesni ir prisirengę. Esant dviem gimnazijoms Vilniaus krašte kandidatų netrukus gali rastis. Aukštesnėse vietose visi netilps. Tik kad darbas eitų planingai, reikėtų, kad viršūnės apie tai savo laiku pamąstytų. Gal ne pro šalį, būtų, kad Vytauto Didžiojo gimnazija sudarytų pas save pedagoginių dalykų vietinį kursą tiems savo abiturientų, kurie nori pasišvęsti mokytojo pareigoms. Universitete studentų mūsų reikalams, rodos, yra gana, bene vertėtų jau gimnazijos laidas pakreipti į liaudies mokykla.

Štai pluoštas minčių, kurios reikėtų švietėjams ir jaunimui apsvarstyti ir apsvarsčius pasiieškoti linijos.

A. Radeika.

Red prierašas Mūsų krašto mokyklų ir mokytojų klausimas labai svarbus ir, dėdami šį straipsnį laikraštin tikimės, kad šiuo klausimu panorės išsitarti dar nė vienas mūsų skaitytojų. Mielu noru užleisime jiems vietos.

Kaip veža emigrantus Amerikon.

Graži ir turtinga Amerika, ir jon dar prieš karą žmonių minios plaukte plaukė. Plaukė jon ir mūsų tautiečiai ir daugelis jų rasdavo ten laimužę, gerai įsitaisydavo, ir mus, vargšus, atmindavo ir visokeriopai remdavo. Bet po karo Amerika nepanorėjo daugiau įsileisti emigrantų. Ji juto, kad po karo iš nualintos Europos pradės plaukti milijonai emigrantų ir jie pražudys Amerikos laimę. Amerikiečiai — griežti žmonės. Tai pajuęt, jie ilgai nelaikė. Apskaičiavo, kiek dar gali priimti svetimo ga valo, paskelbė apie tai kitoms šalims ir savo namų duris uždarė. Žinokitės! Sunaikinote savo namus, suardėte pas save tvarką, tai dabar pavargkite, atsigaukite patys... Žodžiu, Amerika dabar įsileidžia iš Europos labai nedidelį skaičių emigrantų.

Bet trokštančiųjų pasiekti Ameriką labai daug. Ne mažiau yra ir tokių, kurie nori tą žmonių Amerikon traukimą išnaudoti, iš pavargėlių paimti paskutinius skatikus ir susikrauti didelius turtus. Atsirado agentai, kurie siūlosi nuvežti vargšus slapta į laimingąją šalį. Ir tikrai, jie suorganizavo slaptą emigrantų gabenimą per Kanadą, Meksiką ir Kubą. Tikriausias kelias Amerikon buvo per Kubą. Tačiau ir Amerikos valdžia — ne vėpla. Ji pastebėjo tai ir pradėjo tuos kelius sekti; sekė — kol susekė. Ir kas gi pasirodė?

Iš Kubos Amerikon ir atgal pradėjo plaukioti įtariami motoriniai laivai; į juos amerikiečių pasienio sargyba atkreipė savo akis ir pradėjo sekti. Pastebi sargyba tokį laivą ir pradeda vytis. Motorinis laivas iš visų jėgų stengiasi paspruikti iš sargybinių nagų, nes žino, kad pakliuvus į jų rankas sausas neišsisuksi: reikės už slaptą emigrantų gabenimą stoti teisman, reikės paragauti Amerikos kalėjimo duonos. Taigi ir bėga vargšas laivas su emigrantais, kaip kiškis nuo šuns. Bet sargybiniai juos paveja, sustabdo, iškrečia nuo viršaus ligi duguo ir — nieko įtariamo neranda, visa randa kuo geriausioje tvarkoje.

Ilgai laužė sau galvas Amerikos sargybiniai, kol vienas jų pasisiūlė apsimesti „emigrantu“, pasiduoti į agentų rankas ir iš Kubos jų laivu atkeliauti Amerikon. Visa buvo apgalvota ligi mažiausių smulkmenų: kuomet iš Kubos išplauks, kuriuo laivu plauks, kokiu ženklu susikalbės su draugais — sargybiniais.

Atėjo ir paskirta diena. Ir sargybiniai ir emigrantų gabentojai išplaukė atviron jūron. Susitiko, vienas vieną pastebėjo. Kaip visuomet, motorinis laivas pradėjo nuo sargybinių bėgti, tie — vytis. Ilgai vijosi, kol sustabdė. Visą laivą iškrėtė — nieko nerado; dingo ir jų draugas, apsimetęs „emigrantu“. Motorinio laivo įgulą suėmė, nugabeno Amerikon, pradėjo tardyti. Ilgai jie ginėsi nieko nežiną, nieko nekalti esą; pagalios prisipažino...

Jie, tikrai, gabeno emigrantus tam tikrose skrynėse uždarytus. Jei pasiseka laimingai prasprukti pro sargybinius, jie emigrantus iš skrynių išleidžia krantan; šie gi paskui praneša apie laimingą atvykimą savo giminėms ir pažįstamiems ir garsas apie geruosius Kubos agentus plačiai po pasaulį pasklįsta. Bet jei juos pastebi sargybiniai ir nuo jų pabėgti nepasiseka, tai skrynias su emigrantais įmeta į jūras ir nelaimingus „laimės ieškotojus“ be pasigailėjimo nuskandina, tokie emigrantai jau niekam apie savo likimą nepraneš, niekas agentų baisių nedorybių nežinos ir jų garbės nesuterš. Todel ir sargybiniai taip ilgai nieko apčiuopiamo apie agentų dar bus negalėjo susekti. Ir tik dėka vieno sargybinių pasiaukavimo pasisekė visa sužinoti ir išvilkti aikštėn visas kelionės Amerikon baisenybes.

Pasisaugokite, tautiečiai, slaptos kelionės Amerikon...

ŪKIO SKYRIUS.

Kaip išrodo šių metų derlius?

Pagaliau susilaukėme laiko, kuomet ūkininkai renka visų metų darbo vaisius, kuomet kiekvienas ūkininkas atsiima iš žemės didesnį ar mažesnį užmokesnį, žiūrint į tai, kiek rūpesčio ir darbo buvo įdėjęs.

Bendrai imant, šiemet derlius mūsų krašte kiek geresnis, negu pereitais metais, bet vis tik toli gražu ne toks, kokio galima buvo tikėties. Ir bendrai mūsų krašte derlius yra nelygus: vienur visiškai geras, kitur žemiau negu vidutinis. Panašus derliaus nevienodumas pareina nuo įvairių priežasčių, kaip antai: dirvos ir oro sąlygų nevienodumo ir dirvos įdirbimo.

Mūsų kraštas pasižymi labai dideliu dirvų įvairumu, kaip reta kuri kita sritis. Ir kokios žemės čia nerasi: ir prie smėlio, ir smėlinės, ir molinių, ir jauros, ir baltžemio ir t. t. Suprantamas dalykas, taip įvairiose žemėse derlius nekuomet negali būti lygus, kaip paprastai būna lygūs derliai kituose kraštuose. Taip nelygiose žemėse labai daug reikšmės į derlių turi oras, ypač atmosferos kritulių kiekis. Ir taip, kuomet lietingesnės vasaros labai gerai veikia į mūsų smėlius, nes tokiais metais smėlio srityse derlius visuomet būna didesnis, tai tuo pačiu laiku molio srityse viskas išmirksta ir pražūsta.

Klimatas pas mus labai nepastovus ir ne visam krašte vienodas. Pavyzdžiui, Vilniaus Trakų, Švenčionių, Lydos, Ašmenos ir Vileikos apskritis šią vasarą nors retai, bet vis delto aplankė lietus, tuo tarpu kaip Disnos apskrityje nebuvo lietaus nė vaistams nuo pat javų sėjos, ligi valymui. Ta aplinkybė labai didelės turėjo įtakos į mūsų krašto derlių, nes dideli kviečių ir linų žemės plotai šiemet labai menką javų derlių.

Iš kitos vėl pusės ir patogiausios oro sąlygos nieko nepadės, jei ūkininkas savo javams žemės kaip reikia neįdirbs ir neįtręš. Ši aplinkybė pas mus dažniausia ir nusveria derlių. Geram ūkininkui visuomet kad ne vieni, tai kiti augalai gerai užauga. Šiemet oro sąlygos pas mus buvo palyginti gana palankios, o jei nežiūrint į tai nesulaukėme tokio derliaus, kokio turėjome teisę tikėties, tai čia žymiai kalti patys ūkininkai. Bet apie tai pakalbėsime žemiau.

Dabar pažiūrėkime, kaip išrodo javų derlius įvairiose mūsų krašto apskrityse. Pirmiausia paimkime žieminius javus. Iš žieminių javų pas mus beveik išimtinai sėjami rugiai. Kviečių pas mus maža kas sėja ir tai tiktai Švenčionių apskrityje.

Jau iš pat pavasario rugiai visur labai gerai išrodė, ypač kur buvo pasėti po gyvulių mėšlo ir po lubino. Bet to, vienodai laimingai peržiemavo tiek vietiniai, tiek kilniujų veislių rugiai. Vadinamųjų „sniego pelėsių“ — ligos, kurią iššaukia grybas *Tusarium nivale*, šiemet beveik nesimatė. O tai yra labai retas pas mus pavasaris, kuomet žieminių javų „iššutimas“ mažai duoda jausti. Vis del to buvo pagrindo šiemet bijoties javų iššutimo, kadangi sniegas iškrito ant beveik visai neįšalusios žemės. O jei nežiūrint į viską žieminių javų iššutimo nebuvo, tai derlius jau rodos turėjo būti garantuotas.

Tačiau bendrai paėmus, rugių derlius mūsų krašte ne daugiau, kaip *vidutinis*. Rugiai ligi galui buvo gerai išsilaikę tiktai vietose, kur žemė atatinkamai buvo įdirbta ir įtręšta. Daugumoje atsitikimų rugių vystymasis susilaikė ir nunoko kaip ir neišsivystę gerai. Matyti, jiems ko tai trūko. O trūko rugiams štai ko.

Visų pirmiausia šiemet maža buvo lietaus, kuris kaip kurias apskritis net visai aplenkė. Ši aplinkybė žymiai sulaikė rugių vystymąsi. Tiktai vietose, kur žemė arba del savo padėties, arba kaipo geriau išdirbta geriau laikė drėgmę, tai tenai rugių vystymasis ligi galo vyko daugiau ar mažiau normaliai. Tokiose vietose rugių derlių yra aukščiau vidutinio.

Bet užtat lengvose smėlinėse ir kietose molinėse rugių derlius buvo žemiau vidutinio. Čia daug rugių derliu nulėmė drėgmės stoka.

Iš kitos vėl pusės daug rugių derlių nulėmė pas mus neatatinkamas žemės prirengimas ir įtręšimas. Mūsų ūkininkai įsitikinę, ir visai klaidingai, kad vis tiek kaip rugius pasėsi ir jie turi užderėti. Žemę įdirba rugiams dažniausia visai nevykusiai: aria pūdymą daugiausia vieną kartą stačiai į lysias (ežias). Jeigu kurie prieš rugių sėjimą du arimu, tai dažniausia ne savo laiku ir suvėlina. Tuo būdu sėja rugius į visiškai nesusigulėjusią žemę, ko jie kaip tik labiausiai nemėgsta. O reikia atsiminti, kad ypač kietesnės molinės taip greit nesusiguli ir galime čia atlikti du vienas po kitam arimu, tai iš to rugiai daug nelaimės.

Antra priežastis, del kurios pas mus rugiai gerai neuždera, tai neatatinkamas tręšimas. Mūsų ūkininkai stengiasi kuo daugiausia produkuoti javų ir mano, kad iš to daugiausia pelno galima turėti. Gyvulių skaičių kas kartas mažina, kad mažiau būtų ėdikų ir kad daugiau galima būtų parduoti javų. Užtat labai maža pasigamina mėšlo, kurio vos teištenka bulvėms. Rugiai mėšlo mažai temato. Mėšlo stoką stengiasi papildyti pirktinėmis trąšomis tokiu būdu, kad vienas išbarsto maišelį — kitą superfostato, kitas — kainito ir mano, kad viskas atlikta kuo geriausiai. Pirktinių trąšų nesigaili, nes gauna išmokėjimui. Tai yra didelė klaida, kuri kas kartas labiau ūkininką stumia prie bankrūto.

Pirktinės trąšos yra geras daiktas, bet tik tada, *kai jos vartojama racijonaliai*. Gi tokį pirktinių trąšų vartojimą, kaip pas mus ūkininkai ligi šioliai praktikuoja, negalima pavadinti racijonaliu. Aš stačiai pasakyčiau, kad geriau ūkininkai padarytų kad kol kas nevartotų pirktinių trąšų, tai tada bent sumažėtų ūkio išlaidos. Ir štai kodel.

Visų pirmiausia pirktinės trąšos yra tiktai *papildomosios trąšos* ir jų beriama tiktai tokių, kokių augalai labiausiai reikalingi. Reikia pirmiau jas pažinti ir tiktai po to vartoti.

Antra, pirktinės trąšos yra gana brangios ir užsimerkus jų vartoti negalima, nes tada jos duos vien daficitą. Jei išbarstyta trąša padidins kiek javų derlių, tai tas derliaus padidėjimas dažniausia nepadengs išleistų trąšų pirkimui pinigų. To privalo nepamiršti kiekvienas ūkininkas.

Pagaliau, trąša gerai veiks tik tada, kuomet ji bus išbarstyta racijonaliai ir tiktai į *atatinkamai prirengtą žemę.* Berti trąšas į blogai prirengtą žemę reiškia beveik tiek pat, kaip berti į vandenį.

Iš viršuj pasakyto galima padaryti tokią išvadą:

1) Kiekvienas ūkininkas turi rūpinties kuo daugiausia pasigaminti naturalaus mėšlo, nes be to negalima tikėtis gero javų derliaus.

2) Lengvose žemėse mėšlo stoką galima papildyti žaliaisiais mėšlais.

3) Pirktines trąšas vartoti atsargiau. Reikia pirma jas pažinti, o tik paskui vartoti. Tam tikslui ūkininkas turi šviesties ir skaityti ūkio knygas ir laikraščius.

4) Kiekvienas ūkininkas turi rūpinties padidinti javų derlių visų pirmiausia atatinkamu žemės įdirbimu, kuris dažnai javų derlių nulemia labiau negu trąšos. Pirktines trąšas vartoti tiktai į atatinkamai prirengtą žemę, nes be to jos jokio efekto nepadaro ir juo labiau negrąžina padarytų joms išlaidų.

Į žieminų javų derlių pas mus nemaža turi įtakos ir sėjimo laikas. Ir šiemet geriausi rugiai buvo ten, kur ankščiau buvo pasėti. Todel šios aplinkybės ūkininkai ateityje neprivalo pamiršti.

Kai del kviečių derliaus, tai jis šiemet pas mus visai menkas. Net Disnos apskrityje, kuri garsi yra kviečių žemėmis, kviečiai šiemet visiškai neužderėjo.

Miežiai ir avižos šiemet taip pat menkai užderėjo ir jų derlių negalima pavadinti geru. Ištikrųjų gražių miežių ir avižų beveik nesimato. Jau pereitais metais buvo daug geresnių. Miežių ir avižų derlių daug nulėme sausumos.

Iš kitos vėl pusės nemažiau vasarojaus derlių nulėmė žemės įdirbimas ir sėja. Vasaroją pas mus paprastai sėja po rugių. Taigi, rugienas ūkininkai arba išaria kartą iš rudens arba neišaria, bet užtat aria paskui dirvą vasarojui bent 2 — 3 kartus pavasari. Tuo būdu ligi pasėja vasaroją, tai dirva visiškai išdžiūsta. Išdžiūvusioje gi dirvoje dalis sėklos visiškai nedygsta, o dalis jei ir sudygsta, tai labai nenormaliai vystosi.

Antra klaida, del kurios pas mus vasarojas neužderėjo, tai vėlinimasis su sėja. Mūsų ūkininkai be jokio reikalo vėlinasi su vasarojaus sėja, ypač avižų. Miežius paprastai pasėja kiek ankščiau, bet avižas tai būtinai vėlai, kuomet žemė jau visiškai išdžiūvusi.

Kol ūkininkai panašiai ūkininkaus, toliai negali būti ir kalbos apie gerą vasarojaus derlių pas mus, norint sąlygos tam būtų ir geriausios. Pirktinės trąšos čia tik tiek tepadės, kaip pernykštis lietus. Ir kas pikčiausia, kad daromas klaidas maža kas stengiasi pašalinti, norint apie tai jau daug buvo prikalbėta ir prirašyta. Pavyzdžiui, rugiai jau senai suvežti, o rugienos teberiogso neartos. Ir stovės neartos ligi pavasaro, kuomet ligi vasarojaus sėjos paskui vėl kokius tris kartus ūkininkas jas išars.

Panašus elgimasis negalima pavadinti vien apsileidimu, tai yra stačiai dergimas žemės!

Jeigu ūkininkai nori geresnį turėti vasarojų, tai būtinai jiems dirvą turi atatinkamai prirengti iš rudens. Rugienas reikia būtinai prieš žiemą du kartu arti: pirma kartą tuojau rugius nuo lauko nuvalius negiliai, o prieš žiemą — kaip galima giliau. Po pirmam arimui tuojau akėjama, o ant žiemos arimas reikia palikti vagose.

Jeigu žemė lengva ir yra pavojaus, kad arimas gali ją perdaug išdžiovinti, tai vietoj pirmojo arimo galima atlikti drapakavimas. Bet prieš žiemą būtinai reikia giliau suarti. Pavasarį pakaks dirvą išdrapakuoti ir galima bus sėti vasarojų. Tuo būdu pavasarį daug mažiau turėsite darbo ir dirvą taip neišdžiovinsite.

Toliau, sėti vasarojas pas mus reikia kuo ankščiausiai. Ir šiemet kur kas geresnis vasarojas tenai, kur buvo ankščiau pasėtas. Kur vasarojas vėlai pasėtas tai ten nebus kas valo. Taigi, sėkite vasarojų kuo ankščiausiai, kol žemę turi savyje pakankamai drėgnumo.

Linai šiemet visam krašte daug menkesni, negu kitais metais. Iš dalies čia kaltas oras, kad maža davė lietaus, bet nemažiau ir žemės išdirbimas. Visur linai reti ir labai piktžolėti. Todel vien oro kaltinti nagalima. Paprastai jei sėjama linus, tai linai turi ir sudygti. Bet anaiptol ne piktžolės. Jeigu linuose daugiau piktžolių, negu linų, tai jau čia aiškus ūkininkų apsileidimo ženklas. Panašiuose atsitikimuose ir palankiausios oro sąlygos nieko nepadės.

Pas mūs ūkininkai daro tą klaidą, kad linams žemę pradeda rengti tiktai pavasarį! Todel kaip reikia žemės negali prirengti ir linus paprastai užstelbia piktžolės. Be to, sėja dažnai neišvalytą linų sėklą. Taigi, jeigu ūkininkai nori turėti gerų linų, tai turi žiūrėti, kad ateityje šios klaidos nebūtų pakartotos. O dabar kaip tik laikas apie tai pagalvoti.

Iš pašarinių augalų geriausia nusidavė dobilai, kurių auglius šiemet visam krašte yra patenkinantis. Tiktai ūkininkai to augliaus neišnaudojo gerai, nes nušienavo dobilus per vėlai, kai jie lauke jau pradėjo džiūti. Tuo būdu gavo daug menkesnį pašarą ir menką antrą žolę. O vienok ir apie tai jau daug kartų buvo kalbėta.

Visiškai gerai žada užderėti bulvės ir tai visam krašte, išskyrus Disnos apskričio molines ir dumblus, kur bulvės paprastai neauga gerai. Prie atatinkamo įdirbimo ir prižiūrėjimo, bulvių derlius galėjo būti dar geresnis, nes ir čia daroma nemaža klaidų. Tačiau bulvių reikalavimas pas mus taip mažas, kad pilnai jų pakaks.

Kai del pievų, tai jų auglius pareina nuo to kokios pievos. Bendrai žolės auglius šiemet daug geresnis, negu pereitais metais. Svarbiausia tai, kad pašarus šiemet žmonės gerai suvalė, nes tuo laikų buvo pastovūs sausi orai.

Vasarojų dar tik pradeda piauti. Kaip duosis suvalyti vasarojus, tuo tarpu numatyti sunku.

Tai bendrai suglaudus, šių metų derlius visam krašte sunku pavadinti net vidutiniu. O buvo juk pagrindo tikėties šiemet daug geresnio derliaus. Jeigu ateityje ūkininkai nori turėti geresnius derlius, tai turi vengti ligi šioliai daromųjų klaidų. Kol tos klaidos nebus pašalintos, toliai nebus gero javų derliaus pas mus net tada, jei turėsime ir palankiausias oro sąlygas.

M. H.

Šis tas apie pievas ir ganyklas.

Iš visų vartojamų pašarų, geras pievos šienas ir gera ganykla turi ypatingos ūkyje reikšmės, nes tiek savo sudėtimi, tiek savybėmis labiausia yra panašūs į tuos pašarus, prie kurių per amžius gyvulio organizmas priprato, kuomet gyvuliai gyveno dar laisvėje.

Prie gerųjų šieno pusių reikia priskaityti ir tai, kad jis ūkininkui pigiau atsieina.

Suprantamas dalykas, pieningoms karvėms ir sunkiai dirbantiems gyvuliams vieno pievų šieno bus per maža, bet tai ūkininkas lengvai gali papildyti stipriaisiais pašarais.

Be to, gera ganykla turi dar vieną svarbią gerą pusę. Pavyzdžiui, palyginkime karvę, kuri nuo pat mažens užaugo geroje ganykloje su karve, kuri didesnę dali savo gyvenimo praleido aukštame ir tvankiame tvarte ir tuojau pamatysime, kav pirmoji bus kur kas geriau išlavėjusi sveikesnė ir daugiau duos pieno. Kodel taip yra, tai jau ir aiškinti netenka. Gyvulys geroje ganykloje visų pirmiausia turi tokį pašarą, koks jam geriausia patinka. Antra, ganykloje gyvulys turi visuomet šviežią pašarą, kas labai geros daro įtakos į virškinimo procesą. Toliau, judėjimas šviežiam ir tyram ore, saulė — vis tai yra dalykai, kurie reikalingi kiekvienam gyvam padarui, o juo labiau naminiams gyvuliams.

Tačiau šienas ir ganykla yra svarbūs tik tada, kuomet jie paeina iš gerų lankų ir ganyklų. Tai, kas pas mus dažnai vadinama „lankomis“, toli gražu negalima pavadinti net vidutinėmis pievomis. Tai yra tikras nesusipratimas.

Didžiuma pievų pas mus senai išarta, nes tai vienintelė vieta, kur gerai užauga avižos kelius metus paeiliui be trąšos, o taipogi linai.

Tuo būdu del vieno-kito gero linų ir avižų derliaus ūkininkai sudarko savo pievas, o paskui neturi ne tik gyvulius kur ganyti, bet ir pašaro žiemai.

Panašus elgimasis galima dar būtų pateisinti, jei ūkininkai atatinkamai išnaudotų dirbamą dirvą, arba jei išartą pievą į 2—3 metus vėl paliktų pieva. Bet ligi to dar toli. Išardami pievas ūkininkai tiktai didina neišnaudojamos dirvos plotus, tai yra pūdymo, kurie nič nieko ūkininkui neduoda. Gi apsėti dirvą vėl pievinėmis žolėmis šiandien ne taip lengva, nes viena, sunku gauti gerų pievos žolių sėkių, o antra—žolių sėkla taip yra brangi, kad ne kiekvienas ūkininkas įstengs jų nusipirkti. Pagaliau, išaręs pievą ūkininkas visiškai netenka ganyklos ir žymiai sumažėja pašaro, nes į įšartos pievos vietą vis tiek nesėja pašarinių žolių.

Tokiu būdu gyvulių žiemos pašarui palieka vien šiaudai ir tų pačių dažnai dar pritrūksta.

Iš visų pas mus užsilikusių ligi šioliai pievų, ne daugiau kaip 5% yra daugiau ar mažiau vertos to vardo. Visos kitos pievos — tai pelkės ir klampynės, kurias šienauti galima tiktai nusiavus kelnes. Veltui ir prirodinėti, kad iš tokių pievų ūkininkas maža turi naudos.

Kuomet jau šiandien pas mus yra

visiškai aišku, kad javų ūkis negali apsimokėti ir turi būti pamažu pakeistas gyvulių, ypatingai pieno ūkiu, ūkininkai pirmiausia turi susirūpinti pašaro klausimu. Tam tikslui reikia sėti ir sodinti daugiau pašarinių augalų, o pirmon galvon rūpinties sutvarkyti esamas pievas, kurios ligi šioliai toli gražu neduoda tiek naudos, kiek galėtų duoti.

Pievų ir ganyklų augalai.

Jeigu ištirti mūsų pievų ir ganyklų augalus, tai pasirodo, kad gerų žolių esama labai maža, o daugiausia vis tai labai menkos vertės žolės, kurios labai maža yra maistingos ir kurių gyvuliai nenori ėsti. Tuo tarpu gerų pievų ir ganyklų auglynas turi susidėti iš 75—88% gerų ir maistingų pievinių žolių ir 15—20% plaštakinių žolių, aukštinių ir dobilinių). Visų kitų žolių, kurios beveik išimtinai įsivyravę dabartinėse mūsų pievose, turi būti ne daugiau kaip 5 % žolių masės.

Plaštakinės žolės pievų vejoj yra labai reikalingos, nes savo lapuose jos turi lengvai virškinamų baltymų, todel žymiai padidina pašaros maistingumą. Be to, plaštakinės žolės turi ypatybę sunaudoti laisvąjį oro azotą, todel jos atideda žemėje tos trąšos.

Plaštakinės žolės ima maistą iš gilesnių sluoksnių, negu varpinės žolės.

Iš kitos vėl pusės negeistina, kad pievose ir ganyklose būtų perdaug plaštakinių žolių. Dalykas tame, kad jos yra lepesnės už varpines žoles, todel greičiau išnyksta ir jų vietą paskui užima nenaudingos piktžolės.

Visas pievos žoles galima skirti į dideles ir mažas. Pirmosios paprastai išauga krūmais didelės, dažnai ligi 1 metro aukščio ir duoda labai gerą piūtį, kitos būna mažos, bet užtat labai tankias ir gerą duoda veją, kurioj visiškai nepalieka vietos piktžolėms.

Mažųjų žolių anglius visuomet būna mažesnis, negu didžiųjų žolių, bet jų šienas yra labiau gyvulių mėgiamas ir daugiau savyje turi lengvai virškinamųjų baltymų.

Gerą žolių auglių galima gauti tiktai iš tokių pievų ir ganyklų, kurios turi stiprią ir lygia veją, kurioje be reikalingo kiekio plaštakinių žolių, turi būti tiek didžiųjų, tiek mažųjų pievos žolių. Be to, pievose turi būti daugiau didžiųjų žolių, o ganyklose—mažųjų.

Parenkant pievoms ir ganykloms žoles reikia žiūrėti, kad kuodaugiausia žolių žydėtų tuo pačiu laiku, nes tik tada gausime geriausią šieną. Jeigu pievos žolės sužydi ne kartu, tai iš tokių pievų nekuomet negalima gauti gero šieno, nes kai vienos žolės sužydės, tai kitos jau bus nudžiūvusios ir sumedėjusios.

Kai del ganyklų tai joms geriau parinkti žoles, žydinčias įvairiu laiku, tai tada nuolat bus šviežios žalios žolės.

Ganyklų augalai mažiau turi bijoties trempimo ir pasižymėti greitu ataugimu. Kalbant apie pievų ir ganyklų žoles nors tenka trumpai paminėti apie jų savybes ir reikalavimus, juo labiau, kad tie reikalavimai yra visai kitokie, negu dirvose sėjamųjų augalų.

Pirmiausia pievos ir ganyklų augalai savo augimui reikalauja daug vandens, o tai iš priežasties nuolatinio ataugimo. Tas vanduo turi rasties palyginti negiliai nuo paviršiaus, kadangi didžiuma tų augalų šaknijasi visai paviršiumi.

Iš kitos vėl pusės pievų ir ganyklų žolės reikalauja pakankamai išvėdintos žemės, todel perdaug drėgnos žemės joms yra labai kenksmingos. Drėgnose pievose visos gerosios žolės išnyksta, o jų vietą užima visokios blogos žolės, vadinamosios „rūkščionos".

Pievos žolės turi ypatybę imti sau maistą iš tokių esamų dirvoje junginių, iš kurių dirvos augalai maisto imti negali. Jei prieš šios jų ypatybės pridėsime dar tai, kad pievos augalai šaknijasi įvairiuose žemės sluoksniuose, taigi ir maistą sau ima iš didesnio paviršiaus, tai bus visiškai suprantama, kodel jos auga pas mus ir nekuomet netręšiamos.

Toliau, didžiuma pievos žolių stipriai krūmija, ir todel atsijaunija be įsėjimo. Tačiau reikia neužmiršti, kad ši pievos žolių ypatybė gali būti atatinkamai išnaudota tik tada, kuomet pievos bus atatinkamai prižiūrimos.

Kaip matome, pievų ir ganyklų žolės taip pat turi savo reikalavimus. kuriuos patenkinti turi ūkininkas. Jei tie reikalavimai nebus patenkinti, tai iš pievų ir ganyklų veltui naudos laukti.

Taigi, jei ūkininkas iš savo pievų ir ganyklų nori naudos turėti, tai turi patenkinti visus pievų ir ganyklų augalų reikalavimus, turi sudaryti jiems tokias sąlygas, kuriose jie geriausia tarpsta.

Drėgnumo reguliavimas.

Pievos žolės tik tada gerai auga, kuomet žemė ne persausa, bet ir neperšlapia. Kai del sausų pievų, tai tokių pas mus labai retai tenka matyti, nes beveik visos išartos.

Daugiausia pas mus yra drėgnų pievų, todel kalbant apie drėgnumo reguliavimą visųpirmiausia turima omeny šlapias pievas.

Daugelyje atsitikimų, kuomet pievą arba ganykla yra perdaug drėgnos, ūkininkas pats galėtų tą ydą pašalinti nors dalinai, iškasdamas griovį, arba atnaujinęs jau esamus griovius. Jei ūkininkai to nepadaro, tai panašaus jų elgėsio negalima pavadinti kitaip, kaip apsileidimu.

Kiek sunkiau yra sodžiuje, kur panašiam darbui pravesti reikalinga sutarimas. Pavyzdžiui, apie Valkininkus yra sodžius, kuris nemaža turi šlapių pievų, kurias dabar visai beveik neduoda naudos ir ūkininkai visiškai neturi ganyklų. Keletas pažangesniųjų ūkininkų nutarė tas pievas nusausinti savo jėgomis, bet sutiko kliutį: trys ūkininkai nesutinka. Kuo tie trys neišmanėliai vaduojasi nesutikdami, tai jau jų dalykas, bet pievos taip ir paliko nenusausintos. Panašių pavyzdžių galima būtų paduoti ir daugiau.

Bet ir panašiuose atsitikimuose yra išeitis: jeigu mažuma panašiems dalykams priešinasi, tai ją legaliu būdu galima privšrsti.

Tačiau daug geriau būtų, jei pievų ir ganyklų sausinimą ūkininkai atliktų sulig specialistų nurodymo. Kitaip gali atsitikti; kad pievą uusausins nepakankamai ir tuomet darbas neduos pageidaujamų rezultatų, arba nesausins perdaug, ir tada pievai pakenks.

Pievų sausinimo darbą pas mus dabar gali pravesti visi, kas tik nori, juo labiau, kad tam tikslui gana pakenčiamomis sąlygomis galima išgauti iš Žemės Ūkio Banko ilgo termino kreditas. Tai yra vienintelis kreditas, kuriuo drasiai galima patarti kuoplačiausiai naudoties.

Kas nori planingai pravesti pievų sausinimo darbą ir išgauti tam tikslui ilgo termino kreditą, tai turi suorganizuoti melioracijos Bendrovę (spūtkę wodną). Nereikia manyti, bad tokiai Bendrovei suorganizuoti reikia labai daug narių.

Anaiptol. Ot, susirenka 3 | 4 ūkininkai ir uždeda melioracijos Bendrovę. Tiesa, panašią Bendrovę suorganizuoti ne kiekvienas pataikys, nes nežinos, kaip viskas reikia atlikti. Tokiuose atsitikimuose reikia kreipties į agronomus, kurių pareiga ūkininkams padėti.

Turiu pastebėti kad šiuo būdu pravesti pievų ir ganyklų sausinimas bus racjonališkiausia, nes daugiausia bus laidos, kad darbas bus atliktas gerai ir pigiausiai.

Tat ūkininkai, kurie turite šlapių pievų, iš kurių dabar neturite jokios naudos ir patys nežinotė kaip jas pataisyti, kreipkitės į agronomus ir šie jums padės susiorganizuoti atatinkamas melioracijos Bendroves ir apskritai suteiks visas reikalingas informacijas,

Pievų paviršiaus lyginimas.

Atatinkamai prižiūrėti galima tiktai tokias pievas, kurių paviršius visiškai yra lygus. Visokie nelygumai, kaip tai: kupstai, duobės, krūmai ir t. t., turi būti iš pievų ir ganyklų rūpestingai pašalinti. Tai yra pirmoji ūkininko užduotis.

Visokie nelygumai ir krūmai apsunkina pievų šienavimą, dažnai tokias pievas visai negalima šienauti. Gi visokios duobės, ypač prie kietesnių žemių, sulaiko daugiau drėgmės ir tuo būdu daro pievas klampiomis. Be to, tiek aukštesnėse vietose, tiek duobėse gerosios pievų žolės atatinkamų savo augimui sąlygų neranda.

Visokias esamas pievose ir ganyklose duobes užpilama žemėmis ir pridengiama velėna arba užsėjama geromis pievos žolėmis. Kupstus reikia nukasti, o krūmus iškirsti.

Pievų kalkiavimas.

Kalkės (vapna) pievoms ir ganykloms turi labai svarbios reikšmės. Jos yra reikalingos ne tik kaipo maistas augalams, bet taipogi pagerina dirvos struktūrą, daro žemę puresne ir lengviau vėdinančia, sustiprina naudingų bakterijų veikimą dirvoje, sunaikina kenksmingas rūkštis ir palengvina visą eilę chiminių procesų gilesniuose dirvos sluoksniuose. Pievoms ir ganykloms kalkės, juo labiau turi reikšmės, kadangi su įvairių įrankių pagalba mes veikiame tiktai į jų paviršių, tuo tarpu kaip gilesnieji sluoksniai ilgesnį laiką negali gūti atatinkamai išvėdinti.

Didžiumoje mūsų pievų ir ganyklų jaučiama kalkių stoka. Todel pievas nusausinus, pirma ūkininko pareiga jas kalkiuoti, nes tik tuo būdu bus suteiktos augalams tinkamiausios jų vystymuisi sąlygos.

Apie tai, ar kalkės yra reikalingos tai ar kitai pievai, galima iš dalies spręsti iš augalų, kurie toje pievoje auga. Pavyzdžiui, jei pievoje auga rūškynės, nendrės ir kitos „rūkščios" žolės—jei tik jų augimo priežastimi nebūna pievos drėgnumas—tai paprastai rodo, kad žemėje jaučiama kalkių stoka. Jeigu pievoje auga plaštakinės žolės, ypatingai raudonieji dobilai, tai būna ženklas, kad žemėje kalkių yra pakankamai. Bendrai galima pasakyti, kad visos drėgnesnės pievos, o taipogi puviningos ir lengvos smėlinės, paprastai jaučia kalkių stoką.

Iš kalkinių trąšų laukų tręšimui geriausia tinka degtos ir maltos kalkės. Vartoja jas rudenyje, lengvesnėms žemėms ligi 15 g., o sunkesnėms ligi 25 g. į ha. Prieš kalkių barstymą, o taipogi išbarsčius, veja pievos akėjama.

Reikia tiktai neužmiršti, kad pievos kalkiavimas gali padėti daugiausia 5—7 metus, o po to vėl turi būti pakartotas.

Agr.

(B. d.).

Klausimai ir atsakymai.

Formaceutikos skyrius.

Klausimas. Ar Vilniaus universitete yra formaceutikos skyrius ar ne? Jei nėra, tai kur kitur Lenkijoj?

J. E.

Atsakymas Prie Vilniaus universiteto yra formaceutikos skyrius.

Baudžiamasis Statutas.

Klausimas. Ar galima kur įsigyti Baudžiamasis Statutas (Kodeks Karny)?

J. E.

Atsakymas. Šiaip ne, bet kartais pripuolamai galima gauti Vilniaus knygynuose. Kreipkitės į Volfo knygyną.

Žemėlapiai.

Klausimas. Kur galima gauti valsčias ir apskrities žemėlapiai?

J. E.

Atsakymas. Visuose, net Vilniaus lietuvių knygynuose.

Žieminiai vikiai.

Klausimas. Norėčiau pasėti žieminių vikių smėlin. Ar galės augti be trąšų? Ir kuriuo laiku sėti: ar kartu su rugiais, ar vėliau?

J. Vitėnas.

Atsakymas. Žieminius vikius anksty-vam žaliam pašarui reikėjo pasėti kokia trys savaitės atgal. Juos sėja kokia pora savaičių anksčiau, o paskui sėja rugius. Sėklai galima pasėti ir vėliau. Žieminiai vikiai kaip ir visi kiti augalai, gerai auga tik pakankamai trąšioj žemėj.

Rugiai po dobilų.

Klausimas. Nuėmiau antrą dobilų žolę, palyginti menką ir dabar noriu sėti rugius. Prašau patarti, ar būtinai reikia du kartu arti, ar pakaks karto?

P. Busilas.

Atsakymas. Du kartu arti nėra laiko, todel reikės pasitenkinti vienu kartu. Bendrai, nereikėjo ligi šioliai laukti, o išarti dobilieną pirmąją dobilų žolę nuėmus. Tada galėjote du arimu atlikti ir rugiams būtų buvę sveikiau.

Siuvėjų kursai.

Klausimas. Esu siuvėjas, bet nelabai geras. Taigi noriu to amato pasimokyti siuvimo mokykloj. Bet nežinau sąlygų. Užtat būsiu Tamstoms labai dėkingas, jei pranešite man apie sąlygas ir kaip ilgai tęsis mokslas?

St. Siuvėjas.

Atsakymas. Siuvimo mokykla yra prie Vilniaus Lietuvių Centro Komiteto (Vilnius, Didžioji g. Nr. 12). Kreipkitės ten asmeniškai arba laišku ir gausite atsakymą.

Byla su girininku.

Klausimas. Ar girininkui apskundus ir bylai išėjus jo naudai, galima dar apeliuoti?

Ašara.

Atsakymas. Galima apeliuoti aukštesnėn instancijon.

Ginčas su malūno savininku.

Klausimas. Malūno vanduo užliejo mūsų pievas ir mes turime del to nemaža nemalonumų. Ar galį pievų savininkai sutrukdyti malūninko akciją?

Ašara.

Atsakymas. Malūną gali statyti tik tada, jei vandens sulaikymas nekliudys kaimynų žemėms. Todel Tamstos pilnai galite sutrukdyti malūnininko akciją.

Kainos Vilniuje.

(1929 m. VIII. 28 d.)

Javų, maisto produktų ir kitų dalykų.

Javai.

Rugiai	už 1 pūpą	4.35 sk
Kviečiai	„ „ „	7.65 „
Miežiai	„ „ „	4.45 „
Avižos	„ „ „	4.30 „
Grikiai	„ „ „	5.75 „
Žirniai	„ „ „	7.20—10.00 „
Bulvės	„ „ „	1.00— 1.20 „

Produktai.

Jautiena	už 1 kg.	2.50—2.70 sk.
Kiauliena	už 1 kg.	3.00—3.20 sk
Veršiena	„ „	2.00—2.50 „
Lašinių papr.	„ „	3.80—4.00 „
Riebalai (Šmalcas)		3.70—4.20 „
Sviestas nesūd.	„ „	5.60—6.00 „
„ sūdytas	„ „	3.50—4.20 „
Cukrus kąsn.	„ „	2.05—2.10 „
Cukrus sm.	„ „	1.68—1.70 „
Baltoji druska	„ „	0.32—0.35 „
Javų kava	„ „	2.40—3.00 „
Naturalė kava	„ „	2.00—1.40 „
Arbata	„ „	20.00—30.00 „
Muilas skalbimui		1.70—2.00 „
Žvakės	„ „	2.20—2.40 „
Žibalas už 1 litr.		.00—65 „
Grietinės (smetona)	1 litr.	1.70—2.00 „
Grietinės 1 litr.		2.00—2.20 „
Kiaušinių dešimts		1.70—1.Š0 „

KORESPONDENCIJOS.

Švenčionių apskr.

Kalviškiai, Dūkšto valsč. Š. m. liepos mėn. 30 N-ry „Vilniaus Rytojaus“ tilpo korespondencija iš Kalviškių, kurios autorius p. Muzikantas visu smarkumu puola vietinį lietuvių jaunimo orkestrą, kuris, anot p. Muzikanto, „mažai kreipia domės į lietuviškus dalykelius“.

Ištikrųjų gi yra visai kitaip. Orkestras kaip tik daugiau domės kreipia į lietuviškus dalykėlius, negu į kokias ten „brigadas“ ir k.

Taigi, patartina p. Muzikantui geriau pasiklausyti kaip orkestras griežia ir tik tuomet rašyti, bet tikrą teisybę ir neprasimanyti nebūtų dalykų, nes dabar tur-but p. M. mažai girdėjo arba negerai išgirdo. *Ąžuolėlis.*

Antaledė, Kaltinėnų valsč. Mūsų sodžiun nei iš šio, nei iš to atsibaladojo net 7 „plečkaitininkai“, arba geriau sakant Lietuvos lenkai. Koks jų čia tikslas būti — sunku pasakyti. Sako ant „zarabatkų“ atvykę. Gal but (?). Mat dabar pas mus prie demarkacinės linijos kerta miškus, kur ir vaikščioja šie nabagai! Kai kurie sako tik meškerioja. sunkios, sako, jų gyvenimo sąlygos: maistas „saldacka porcja“. Baikštūs it kiškeliai. Gula išsiskyrę, ne visi kartu.

Nors žmoneliai ir gerai žino, kas tai per paukščiai, bet patys neprisipažįsta. Mat „važiuota“ būtų! Tik gaila, kad ir mūsų tarpe randasi jiems pataikaujančių, o kai kurios mergaitės mėgsta su jais „flirtuoti“.

Šiemet ūkio dalykai pas mus neperblogiausi. Palyginus su pernykščiais metais—viskas daug geriau atrodo. Su pievomis, tiesa, buvo daug blogiau. Žolės, del didelės sausumos, maž tepriaugo, taip, kad vietomis ir šienauti nebuvo kas.

Jokio kultūrinio darbo dabar nesimato, mat paskendę visi darbuose.

Manau tačiau, kad, kaip ir ūkio ratelio skyrius, taip ir jaunimas parodys didesnio pasidarbavimo švietimo srityje nes lig šiol maž teparodė. Ak, vertėtų kiek tą dalyką pas mus dar stumterti priekin!

—as—as—

Bernotai, Melagėnų valsč. 1928 metų pradžioje įsisteigus mūsų sodžiuje šv. Kazimiero Draugijos Skyriui, mūsų jaunimas pradėjo žengti pirmyn: skaityti knygas, kurių skyriaus knygynėly yra 156 knygutės, lietuviškus laikraščius (šiemet gauna 13 egz. „Jaunimo Draugo“, 4 egzemp. „Vilniaus Rytojaus“), ruošti viešus lietuviškus vakarus, kurių nuo įsisteigimo skyriaus suruošta 7, daryti skyriaus viešus susirinkimus su paskaitomis ir t. t.

Prie skyriaus naujų narių prisirašė 35; iš viso dabar skyrius turi 61 narį. *Joakimėlis.*

Breslavės apskr.

Rimšė, Mūsų miestelio valsčiaus įstaigoje maža tvarkos. Pasitaiko, kad žmonės del mažo reikalo išsėdi visą dieną valsčiaus raštinėj ir jo dar neatlieka. O darbymečio diena juk brangi! Kiti savo dalykus moka atlikti greičiau, nes jie „tepa ir važiuoja“. Reikėtų patiems Rimšės gyventojams gintis nuo tokios tvarkos. Sulaukus rinkimų, stoti visiems ir išsirinkti tokius žmones, kurie supranta mūsų reikalus. Juk savasis, lietuvis, greičiau rūpinsis, negu svetimas „kirptuodegis“. *Ąžuolinis.*

Lydos apskr.

Smilginiai, Rodunės valsč. Šis sodžius berods nė karto nebuvo minėtas lietuvių laikraščiuose. Sodžius nemažas apie 30 ūkininkų, pro šalį eina vieškelis iš Rodunės į Vosyliškes, žmonės visi lietuviai, išskiriant 2—3 gudes atejūnes, kurios irgi jau moka kalbėti lietuviškai, nors kai kuriose vietose prie vieškelių žmonės sugudėjo, bet šio sodžiaus toji limpama liga nepalietė, palikdama sveikus. Nepasižymi jie taip pat jokiais darbais lietuvių tautos naudai, išskiriant du ūkininku, kurie daug prisidėjo prie kovos už gimtąją kalbą seniau, rusų laikais, ir dabar; o šiaip visi skęsta tamsybių jūroje. Pamatę kaimyniuose sodžiuose lietuviškų mokyklų gerus rezultatus, buvo pradėję steigti „Ryto“ mokyklą, bet pasižymėjęs ėdikas, prie to neprileido. Šaly lenkų mokyklos yra „Koło Młodzieży“, bet jokios įtakos žmonėse nedaro, yra kaip grūdas mestas ant kietos uolos... Jaunimo nors nedaug, bet moka lietuviškų dainų ir darželių, už ką verta pagirt ir palinkėt gariausio pasisekimo daugiau išmokt. Gal po kiek laiko susipras ir pradės spiestis prie savo brolių lietuvių ir supras, kad yra viskas lengva išmokti savo gimtoje kalboje. Dar ne vėlu. *Teleskopas.*

Strelčiai.. Rugpiūčio 18 d. mūsu sodžiuje buvo suvaidintas lietuvių vakaras „Ant Bedugnės krašto“. Kaip lošimas, taip ir salė darė didelį įspūdį. Įeinant į vaidinimo butą matėsi didelėmis raidėmis parašyta „Sveiki, broliai lietuviai“. Salė išpuošta lietuviškomis vėliavėlėmis, scena vytimi ir tautiškais kaspinais, kas žiūrėtojui darė didelio malonumo.

Paprastai sodžiuj, ypač vasaros metų vakarai yra rengiami klojimuose (kluonuose) kas yra patogiau ir artistams ir publikai, negu kad šiuo laiku pirkioj, tiesa protarpis gana geras, bet susirinkus dideliam skaičiui žiūrėtojų, pasidarė tikrai ankšta.

Suvaidino gerai ir žmonėse paliko geriausių įspūdžių. *Bijūnėlis.*

Rodunė. Naujos bažnyčios statymas jau prasidėjo. Anot kun. Sčemirskio, šlėktos „skladkų“ neduoda ir į darbą neina, užtat žymesni sunkumai yra užkrauti ant nuskriaustų lietuvių pečių. Šitie lietuviai, tur būt tik vergovei pasaulin leisti. Tenka pažymėti, kad nuskriaudus lietuvius, kunigas nustojo ir neteko pasitikėjimo pas žmones: žmonės pradėjo į bažnyčią neiti, ir juos kas sekmadienis su geležine buože reikia varyti bažnyčion. Išvarė lietuvius, kad nesimelstų, ir patys nesimeldžia; pastebima taipogi, kad žmonės tolsta nuo doros. Priežastis neteisybė... *Ašara.*

Rodunė. Rugsėjo mėn. [6 d. mums atmintina, mūsų liūdesio diena. Tą dieną 1927 m. buvo paskelbta, kad atimama iš mūsų ir paskutinės 8 dienos į metus, kada mes galėjome bažnyčioje mielam Dievuliui pasimelsti savo kalba. Taip, kietaširdžiai žmonės išplėšė iš mūsų tas brangias mums dienas. Ašarose paplūdę mes minime rugsėjo 6 d. ir kun. Ščemirskį, ir Vilniaus arkivyskupą. Skriauda didelė mums padaryta. Per savo spaudą mes kasmet jiems tai priminsime! *Ašara.*

Gardino apskr.

Jaskonys, Ratnyčios valsč. Gerö mūsų sodžiuje nėra, daugiau blogo. Žmonės be galo tamsūs. o čia lyg tyčia birželio mėnesį atsibaladojo iš kažkur merga su bernu ir vieno ūkininko troboje atidarė degtinės monopolį. To tik ir reikėjo. Jaunimas netik naktimis, bet ir darbo laike, dienomis, būriais lankosi naujai atidengtoje karčiamoje, kur prageria paskutinį sunkiai uždirbtą skatiką. Kartu pasigėrę ima kalbėti „pa prostemu“, vis mat „garbingiau“, „poniškiau“. O užsimink apie lietuvišką draugiją, apie knygą ar laikraštį, tai mūsų jaunimas ištolo kratosi. Liūdnas girtuoklių ir išgamų likimas. *Parapijietis.*

Suvalkų apskr.

Vaitakiemis, Seivų valsč. Rugpiūčio 18 d. mūsų kaime buvo suruoštas didelis lietuvių vakaras su vaidinimais ir gyvais paveikslais. Publikos buvo prisirinkusios pilnas klojimas. Ypač visiems patiko lietuvių liaudies dainos, kurių keletą sudainavo p. Cibulskio vedamas choras. Vakaras užbaigta Lietuvos himnu. Valio Vaitakiemio susipratęs jaunimas. *Nep. akis.*

Punskas. Seivų valsč. Niekur gal nėra tokio nelaimingo kampelio, kaip Punsko apylinkės. Čia priviso visokio plauko „osadnikų“ ir bėglių iš N. Lietuvos, kurie pasipelnijimo tikslu šnipinėja ir skundžia nekaltus vietos gyventojus. Kaltina įvairiais prasimanymais, kurių neteisingumas pasirodė pav. 1928 m. vasario 16 d. suvalkiečių byloje Suvalkuose ir šiemet gegužės 28 d. apeliacijos teisme Varšuvoje. Ne gana to, kad žmonės daug del skundų nukenčia. Dar yra neva „tėvynės gynėjai“, kurie be jokio suvaržymo sauvaliauja, daužos ir užpuldinėja nekaltus žmones viešai, prie daugybės žmonių, net gi prie pačios policijos. Pavyzdžiui š. m. liepos 31 d. po adoracinių mišparų, žmonės ramiai skirstėsi namo. Oškinių gatvėje du jau senai žinomi mušeikos Antanas Gudeliauskas iš Vaitakiemio ir Jonas Nevulis iš Raistinių, pastojo keletui vyrų kelią ir pradėjo juos daužyti. Keletui pavyko pasprukt, bet Jurgį Sliaužį pasigavę peiliu ir revolveriu taip sužeidė, kad šis griuvo be sąmonės. To dar maža. Bejėgį, krauju paplukusį, pradėjo kojomis daužyti per galvą. Tuo tarpu pribuvo ir policija, kuri pradėjo vaikyti susirinkusius žmones, o mušeikos nuėjo savo keliais. Sužeistąjį, vos gyvą, nunešė policijon. Pašauktas gydytojas liepė kuogreičiausia vežti Suvalkuosna ligoninėn. Po keleto dienų policija pašaukė keletą žmonių, kurie tą dalyką matė. Protokolavo taip, kad keletas nepasirašė po protokolu ir privertė rašyti kitą.

Toks elgėsys iššaukė vietos gyventojų didelį pasipiktinimą. Per protokolavimą buvo suimti ir mušeikos, bet Gudeliaus ką paleido kaipo „Gospodarz domu, on nie zginie“. *A. Fix.*

Šlynakiemis, Seivų valsč. Skaudu ir liūdna minėti laikraščiuose toks kaimas, kuriame taip apsišvietimas žemai stovi. Kaimas gana didelis, apie 58 ūkininkai, didžiuma gyvena pasiturinčiai, gyventojai visi gryni lietuviai ir tai be išimčių. Jaunimo čia yra didelis būrys (apie 40 asmenų), bet beveik visas skęsta tamsumo bangose; tik keli yra įsirašę į šv. Kazimiero d-rijos Punsko skyrių ir skaito knygas ir laikraščius. Visi kiti rengia nakties metu įvairios rūšies vakaruškas, kuriose dažnai prasilenkiama su dora. Laikraščių čionai suvis mažai skaitoma: į visą kaimą įvairios rūšis laikraščių ateina tik apie 10 egz.; juos daugiausia skaito senesnieji, jaunieji suvis kratosi nuo knygų ir laikraščių.

Nėra čionai ir mokyklos. Atgal keli metai buvo rūpintasi lietuviškos mokyklos įsteigimu ir buvo duota deklaracijos ir prašymai, bet viskas nuėjo niekais; lietuviškos mokyklos neleido atidaryti, o kitokios gyventojai nepriėmė. Kad čia įsteigus nors šv. Kazimiero draugijos skyrius, tai būtų kas kita, bet čia neatsiranda tokio žmogaus, kuris tuo dalyku rūpintųsi. *Šarkakojis.*

Trumpos žinios.

— Išlėkęs į Ameriką lėktuvu Keseris greičiausiai žuvo, nes nei jojo nei lėktuvo niekur neranda.

— Mandžurijoje eina mūšiai. Rusai perėję sieną susidūrė su kiniečiais ties Chailar miestu. Rusai turėjo tankus, lėktuvus ir kulkosvaidžius. Ties Mandžuli pasirodė rusų šarvuoti traukiniai. Kiniečiai rusus atmušė ir keliose vietose įsibrovė į Sibirą. Paskutiniu metu žinių iš ten trūksta. Tik iš Maskvos pranešta, kad Nankine (Kinijoje) sprogo didžiausis karo medžiagos sandėlis.

— Sudužo traukinys, kuris iš Paryžiaus vyko Varšuvon. Daug užmušta ir Lenkijos piliečių. Praneša, kad žuvo dvi vilniškės žydės studentės.

— Amerikoje susivaidino išeiviai kiniečiai. Priežastis—skirtumas pažiūrose į politiką ir konkurencija pramonėje ir prekyboje. Susirėmimai pasibaigė įsikišus generaliniam prokurorui ir pagrasinus išmesti išeivius iš Amerikos.

— Hagoje vis dar nenustoja vilties susitaikinti. Snoudenas nenusileidžia. Stresemanas norįs pareikšti, kad pradedant rugsėjo 1 d. vokiečiai mokės mažiau ir tiek, kiek buvo susitarta iš jų reikalauti prieš Hagos derybas.

— Palestinoje eina žydų su arabais susirėmimai. Susivaidinusių numalšinimui anglai pasiunte 50 kareivių lėktuvais, 4 karo laivus ir bataliona pėstininkų.

— Lenkijoje tarp Kutno ir Torno įvyko traukinio katastrofa. Sudaužyta 11 vagonų, 1 asmuo užmušta, 4 sužeista.

— Pietųslavijoje del poliūčių patvino upės. Daug žmonių paskendo, daug jų turtų sunaikinta.

— Suomija žada pakartoti Tautų Lygai savo pasiūlymą padėti toms valstybėms, kurios bus priverstos kariauti. Tai turėtų didelis reikšmės Pabaltės valstybėms.

— Austrijoje socialistų susirėmimai su tautininkais nuraminti, įsikišus valdžiai.

— Bavarijos sostinėje Miunchene mirė generolas Sandersas. Jis ruošė turkus prie didžiojo karo ir gynė Konstantinopolį nuo anglų ir prancūzų laivynų.

— Iš Vatikano praneša, kad popiežius šiais metais jokių kelionių nedarys,

— Prancūzai nesirengia išeiti iš Pereinės: jau dabar prancūzai daro visokias sutartis su Reino krašto gyventojais ligi 1930 m. balandžio mėn., reiškia ligi tol manęs ten išbūti.

— Dabartinis Auganistano valdovas Habibula smunka. Jojo kariuomenė krinka, jo priešo Nadir Chano padidėjo ligi 16.000.

— Anglijos ministeris pirmininkas Makdonaldas nutarė pagreitinti savo kelionę į Ameriką. Jis labai norėtų susitarti su Amerika nusiginklavimo jūrose klausimu.

— Prancūzijos „tigras“ Klemanso pavojingai susirgo: jam dabar apie 90 metų.

— Žinomas automobilių gamintojas Fordas ketina pakelti darbininkams algas. Jo dirbtuvėse dirba apie 200.600 žmonių ir kiekvienas gauna ne mažiau, kaip 6 dolerius per dieną.

Nepriklausomoj Lietuvoj.

Italijos karaliaus ordenai Lietuvos karininkams.

Šiomis dienomis Italijos karalius apdovanojo keletą Lietuvos armijos karininkų savo ordenais „Corona d' Italia“.

D-rui Pajaujui dovanota bausmė.

Laikraščiai praneša, kad nuteistasis mirti, veliau iki gyvos galvos kalėjimo prieš porą metų už sukilimo ruošimą d-ras Pajaujis esąs įteikęs Valstybės prezidentui pasigailėjimo prašymą. Iš kitur pranešama, kad d-ras Pajaujis būsiąs paleistas ir bausmė jam bus dovanota.

Švedų archeologai Lietuvoje.

Šiomis dienomis N. Lietuvoj lankos Švedų archeologai, kurie tyrinėja normanų buvimo pėdsakus Pabaltės valstybėse.

Naujas Lietuvos Banko valdytojas.

Atsistatydinus, kaip jau rašėme, Lietuvos Banko valdytojui prof. Jurgučiui, iki šiol d-r nepaskirtas naujas valdytojas. Paskutiniu betgi metu spaudoj pasirodė žinių, kad į banko valdytojus numatomas dabartinis iždo ministeris Tūbelis, o jo vieton būtų paskirtas vienas banko direktorių p. Lapėnas.

Naujas Piliečių apsaugo depertamento direktorius.

Lietuvos spauda praneša, kad artimiausiu metu Piliečių apsaugos depertamentas bus pertvarkytas. Ligšiolinis jo direktorius p. Staškevičius atsistatydino. Jo vietą užėmė Vidaus reikalų viceministeris pulk. Štencelis.

Bendrai kalbama, kad daugelio ministerijų atskiri depertamentai būsią panaikinti, o jų reikalus tvarkysią nesenai prie visų ministerijų paskirti viceministeriai.

„Kas ko nori — apie tą ir svajoja".

Nesenai lenkų spauda buvo paleidusi žinių apie naują pasikesinimą prieš prof. Voldemarą. Tos žinios pasirodė esančios prasimanytos. Del to „Lietuvos Aidas" daro teisingą pastabą, kad „kas ko nori — apie tai ir svajoja". Šventa tiesa.

Lietuvos žydų Amerikoj atstovai Kaune.

Nesanai Kaune viešėjo Lietuvos žydų Amerikoje federacijos delegacija, kurios apsilankimo tikslas yra arčiau susipažinti su gyvenimu savo senoj tėvynėj ir vietoje ištirti Lietuvos žydų gyvenimą. Be šios delegacijos, Lietuvoje dabar vieši žinomas labdarys, turtuolis p. Rozenbliumas. Jis daug yra paaukavęs įvairioms Ukmergės įstaigoms. Jo lėšomis Ukmergėje pastatyti žydų našlaičių namai. Sekmadienį žydų delegatus priėmė ministeris pirmininkas ir painformavo svečius apie Lietuvos žydų gyvenimą, drauge pareikšdamas pasitenkinimą, kad Lietuvos žydai Amerikoje nepamiršta savo senosios tėvynės.

Atstovai uždėjo ant žuvusiems už laisvę paminklo gražų vainiką.

Boba iš vežimo, arkliui lengviau.

Laikraščiai praneša, kad neužilgio iš Lietuvos žada išvykti Brazilijon 500 senatikių (staravierai) šeimynų. Kad visokie svetimieji elementai iš Lietuvos kraustosi, tai belieka jiems palinkėti laimingos kelionės. Lietuvoje mokės tvarkytis patys lietuviai.

Iš spaudos gyvenimo.

Lietuvos spauda praneša, kad artimiausiu metu žada pasirodyti mėnesinis tautinės lietuvių kultūros žurnalas „Vairas". Naujas žurnalas pradėsias eiti spalių mėnesį.

Kartu pranešama, kad krik.-demokratų partijos organe „Ryte" įvyko vyriausio redaktoriaus atamaina. Ligšiolinis „Ryto" redaktorius p. L. Bistras pasitraukė. Jo vietą užėmė baigęs šiemet Prancūzijoje žurnalistikos mokslus p. Jonas Keliuotis.

Iš ūkio gyvėnimo.

— Pereitą savaitę iš N. Lietuvos išvežė užsienin 1875 statinaites sviesto. Pieninės už sviestą mokėjusios nuo 7 litų ligi 8 litų 20 centų. Kainos, kaipo matome, ne žemos. Pranešama, kad sviesto kainos dar pakils.

— Del pereitų metų nederliaus į N. Lietuvą buvo įvežta iš užsienio rugių ir kviečių. Tuomet ir muitai buvo sumažinti, kad tik tų javų kainos būtų žemesnės. Dabar galutinai paaiškėjo, kad savosios duonelės šiems metams visiškai pakaks ir nėra reikalo įsileisti svetimi javai. Todel N. Lietuvos vyriausybė ir pakėlė įvežamisms iš užsienio javams muitus nuo 10 ligi 15 litų centnarui.

Mūsų dainininko pasisekimas.

Žinomas dainininkas p. Butėnas (mes jį dažnai girdėjome per radio iš Kauno) dabar vieši užsienyje. Berlyne viena didžiausių gramofono plytelių fabrika pakvietė jų įdainuoti kelias arijas, daug bažnytinių giesmių; be to jis įdainavo ir žinomą Šimkaus „Oi greičiau, greičiau..." Iš Berlyno p. Butėnas nuvyko pas savo mokytoją Italijon dar pagilinti dainavimo studijas. P. Butėnui linkime pasisekimo ir prašome neužmiršti ir mūsų: nors per radio norėtume jojo paklausyti.

Lietuvos lakūnai Švedijoje.

Keli N. Lietuvos lakūnai su p. Jankevičium priešaky vieši Švedijoje. Jie mėgina naujos konstrukcijos lėktuvus. Švedai sužavėti mūsų lakūnų drąsumu ir mokėjimu skraidyti. Jie tvirtina, kad orlaivystė Lietuvoje pastatyta tinkamoje aukštumoje.

Nauji tiltai Kaune.

Nesenai jau visai pabaigta statyti du nauji tiltai Kaune. Jie pastatyti iš geležies ir betono ir labai gražūs. Beliko juos tik nudažyti. Kilo sumanymas nudažyti tautiškomis spalvomis. Geležinkelio tiltas manoma palikti žalios spalvos, tiltas iš Kauno Aleksoton bus nudažytas geltonai ir trečias — iš Kauno Viliampolėn — raudonai. Tokiu būdu Kaunas bus sujungtas su visomis N. Lietuvos dalims.

dų"(?) Kunigaikščio Vytauto mirties sukaktuves, nes pasak to atsišaukimo: Vytauto viešpatavimo metu gudų tauta buvusi galinga ir nepriklausoma.

To atsišaukimo, kurį mini „Dz. Wil." mums dar neteko matyti ir todel tą neįtikėtiną žinią traktuojame, kaipo spaudos antį, bet jeigu ką nors panašaus sanatoriškas gudų „aspadar" yra padaręs, tai tik nusijuokti reikia, kad taip nerimtai, norėdamas pasireklamuoti, iššoko lyg Pilypas iš kanapių. Gana jau turime tokį Pilypą p. M. asmenyje iš „Słowo", o dabar kaip matome atsirado ir „aspadar", naujas „sukcesorius".

Po to viso lauksime dar totorių pasirodymo.

Bet metus juokus šalin tenka vistik rimtai paklausti visokių M—mų ir „aspadorų", ką jūs, ponai, turite bendro su Vytauto gyvenimu, su jo vestąja Lietuvos nepriklausomybės politika? Jei bent tą, kad spekuliuodami garbingu Lietuvos didvyrio vardu, knaisiojatės, lyg kurmiai ieškodami šviesos, kurios nerandat ir jos nerasit, nes esate degeneraai ir apakėliai. Todel ne kas kitas, tik mes, lietuviai, turime teisę ir esame Vytauto Didžiojo politikos pave'dėtojais, jums gi belieka visokių Katarinų garbinimai.

Šalin šlykštūs visokių atminties sanatorių ir gudiškų aspadorių politika nuo Lietuvos didvyrio.

Lauksime.

„Rygos Balsas" praneša, kad šių mokslo metų pradžioje žada atvykti Vilniun Rygos lietuvių gimnazijos ekskursija, kuri norinti aplankyti Vilniaus miestą.

Mokslo metų pradžia.

Rugsėjo mėnenio 3 dieną visose vidurinėse ir pradžios mokyklose prasideda mokslas. Mokiniai po truputį grįžta Vilniun, o visuos knygynų vitrinos užpildytos mokslo vadovėliais.

Vagystės nesiliauja.

„Słowo" praneša, kad šiomis dienomis darant inspekciją Kaniavos valsčiaus valdyboj, susekta pinigų išaikvojimas. Pinigų išaikvojime įtariama buvęs valsčiaus sekvestratorius Magiwskis ir vaitas Klimavičius. Byla perduota teismo prokuratūrai.

Ir Vilnius priskaitomas prie slavų miestų.

Šiemet suruoštoje Poznanės mieste parodoje be kitų triukšmingų susivažiavimų, rugsėjo 15 — 16 dienomis šaukiamas ir slavų miestų atstovų susivažiavimas. Žinoma, sukruto ir Vilniaus magistratas ir išrinkęs keletą savo atstovų taip pat siunčia tan susivažiavíman. Matyt Vilnių skaito slavišku miestu. Įdomu betgi ar Maišogala, Smargaimiai ir kiti Vilniaus konkurentai jau išrinko savo atstovus, ar dar ne.

Šiurpulinga autobuso katastrofa.

Pereitą pirmadienį įvyko šiurpulinga autobuso, einančio iš Vilniaus Valkinykuosna, katastrofa. Autobuse važiavo 29 žmonės. Netoli Pirciupių sodžiaus (Valkinykų valsčiaus) autobusas užlėkęs ant akmens peivirto subyrėdamas. 17 keleivių sužeista, iš jų 4 sunkiai. Autobusą važiavo savininkas Vankavičius neturėdamas leidimo važinėti. Iš tiesų paskutiniu laiku padaugėjo autobusų skaičiui, didėją ir katastrofos. Tai vairuoja girtas šoferis, tai neturjs teisės važinėti, o žmonės kenčia.

Vilniaus žydai protestuoja.

Pereitą savaitę Jeruzalės mieste ir apskritai visoje Palestinoje įvyko kruvinųjų susirėmimų tarp vietos gyventojų arabų ir žydų. Ypač smarkiai nukentėjo žydai, kurių yra kelios dešimts užmuštų. Del to viso pasaulio žydai smarkiai protestuoja prieš anglų administraciją, kad ji neapsaugojanti žydų nuo arabų užpuolimų.

Taip pat išnešė protesto rezoliuciją ir Vilniaus žydų draugijos.

Sukonfiskavo „Zycie Ludu".

Miesto storastos parėdymu, policija sukonfiskavo „Życie Ludu" Nr. 14—15. Už ką laikraštis sukonfiskuotas, kaip teko girdėti redaktoriui neteko sužinoti.

Redakcijos atsakymai.

Ąžuoliniui. Tamsta pajudinai iš savo padangės drastiškus klausimus ir jų liesti nepatogu. Rinkti savo vyrus į tarybą jau raginame ir dar prie progos grįšime.

P. Storuliui. Kad Kaziukonių sodžiaus jaunimo dalis tik iš keršto pavieniam žmogui dainuoja šlykščiausias lenkiškas dainas, tai tik parodo savo kvailumą. Pagiedos, pagiedos ir — nustos.

P. Lakštutei. Dovanai Tamsta varginі mus kokiais ilgais beprasmiais laiškais. Perskaitėme juos, bet nieko nesupratome. Netilps.

P. Dūkštiečiui. Nieko tikro Tamstai negalime pasakyti apie Lietuvių Seminarijos atidarimą, nes iki šiol jos atidaryti neleidžiama.

Liet. Šv. Kaz. D-jos skyriui Bernotuose. Įdėtůmėm mielu noru, bet fotografija padaryta blogai, per toli buvo pastatytas aparatas ir asmens išėjo labai maži, be to ar negalima nusifotografuoti be armoškų.

P. Jaunučiui. Tamsta užuot pasiteisinti, užpuoli kitus. Toks rašymo tonas netinka.

P. Šarkakojui. Vieną korespondenciją dedame, kita netilps, nes pasenusios žinios.

P. Nep. Ak. Vieną korespondenciją sutrumpinę įdėjome, antra netilps, nes rodos tuo pačiu klausimu bus pranešęs ankščiau kitas asmuo.

P. Mažurui. Tikime, kad Mardasavo sodžiaus lietuvių jaunimas liausis girtuokliavęs ir daužęs vieni kitiems galvas. Todel netalpinsime šiuo žygiu, nors ateityje prašome rašinėti.

V. Igliaukiečiui. Laikraštukas „Vytis" leidžiamas yra lenkų didesniam lietuvių skaldymui. Jame dirba atbėgę iš Lietuvos emigrantai užsidėję dešiniųjų kaukes.

VIETOS KRONIKA.

Mirė adv. St. Sadkowski's.

Šio mėnesio 23 d. Truskavce pamirė žinomas Vilniuje advokatas Stanislovas Sadkowskis. Velionis Sadkowskis, po advokato Wrublewskio mirties visuomet gynė mūsų spaudos reikalus Vilniaus teismuose. Tegu bus jam lengva žemelė.

„Lietuvių Tauta".

Teko patirti, kad Lietuvių Mokslo Draugijos Valdyba yra nutariusi ir šiemet išleisti Draugijos žurnalą „Lietuvių Tautą". Tik, kad nepriseitų laukti vėl kelių metų.

Vizituoja.

Paskutinėmiš dienomis kažin iš kur atvykę vienuoliai su civilia s asmenimis lankosi lietuvių mergaičių bendrabutyje prie Aušros Vartų gatvės. Ko tie vienuoliai nori tuo ta pu neaišku. Bet matyt mėgins laimės atimti iš lietuvių nuo kel'olikos metų užimamus rūmus.

Gudų suėmimas.

Šio mėn. 25 į 26 dieną naktį lenkų policija padariusi šeimo gudų atstovų klube kratą, suėmė ten susirinkusius gudus, ir visus 16 pasodino Lkkiškių kalėjime. Lenkų spauda tvirtina, kad kratos metu rasta daug komunistinės literatūros. Seimo atstovai paleisti.

Gudai nedalyvauja

Šiemet Tautinių Mažumų kongrese, kuris prasidėjo Ženevoje pereitą pirmadienį, gudų atstovai nedalyvauja.

P. M. Untulio nepatvirtino.

Vilniaus mokyklų kuratorija neužtvirtino p. M. Untulio visuotinos istorijos mokytoju Švenčionių Lietuvių Gimnazijoj. Priežastis — lenkų pilietybės neturėjimas.

Vaikų užrašymas.

Rugsėjo mėn. 1 dieną baigiasi vaikų mokyklinio amžiaus užrašymas į pradžios mokyklas.

Tėvai lietuviai privalo kuogreičiausiai užrašyti savo vaikus lietuvių pradžios mokyklosna.

Pilypas iš kanapių.

„Dz. Wil." praneša, kad prieš porą metų susilipdžiusi p. Janko Stankevičiaus, gudų tarpe vadinamo „aspadara" partijėlė šiomis dienomis išleidžiusi atsišaukimą kviečiantį gudus minėti „gudų"(?) Kunigaikščio Vytauto mirties sukaktuves.

Leidėjas ir Atsak. Redaktorius **Julius Navikas.** „RUCH" Spaustuvė, Totorių g.